

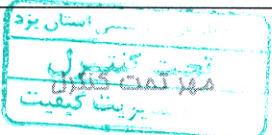
وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی
سازمان بهداشت پزشکی کشور
بهداشت پزشکی استان یزد

شماره مدرک

EW-EBO31-SOC-010-00

عنوان

دستورالعمل شبه خانواده

مهر مهت اطلاع	
---------------	--

مهر منسوخ

سازمان بهزیستی کشور
رئیس

بِسْمِ اللّٰهِ
وزارت رفاه و تأمین اجتماعی

شماره: ۷۰۰/۸۸۸/۱۹۳۰۱
تاریخ: ۱۳۸۸/۱۱/۲۹
پیوست: ۱

مدیرکل محترم سازمان بهزیستی استان

با سلام و تحیت

احتراماً، همانگونه که مستحضرید براساس ماده واحده لایحه قانونی تشکیل سازمان بهزیستی مصوب سال ۱۳۵۹ شورای انقلاب و قانون تأمین زنان و کودکان بی سرپرست مصوب سال ۱۳۷۱ مجلس شورای اسلامی؛ و در اجرای بندهای ۲ و ۱۳ ماده ۱ آیین نامه موضوع ماده ۲۶ قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت مصوب ۸۰/۱۱/۲۷ مجلس شورای اسلامی، سازمان بهزیستی با تایید مراجع قضایی مسئولیت تأمین مراقبت شبانه روزی و ایجاد زمینه های پرورش از کودکانی را که به طور دائم یا موقت سرپرست خود را از دست داده باشند بر عهده دارد و این امر را در قالب دو برنامه مراقبت در خانواده و خانه های کودکان نوجوانان محقق می سازد. لذا بدینوسیله «دستورالعمل تخصصی مراقبت و پرورش از کودکان تحت سرپرستی سازمان بهزیستی» که با تکیه بر قوانین جاری، برنامه ها، طرحها و نیز تجربیات عملی بسیار ارزشمند کارشناسان محترم در این حوزه طی دهها ساعت کار کارشناسی مورد اصلاح و بازنگری قرار گرفته به پیوست ابلاغ می گردد. شایان ذکر است نظارت بر حسن اجرای این دستورالعمل بر عهده مدیرکل محترم بهزیستی استان خواهد بود.

بدیهی است از تاریخ این ابلاغ، دستورالعمل پیوست جایگزین دستورالعمل های قبلی

می باشد. / ۱

ابوالحسن فقیه

بِسْمِ اللّٰهِ

سازمان بهزیستی کشور
معاونت امور اجتماعی
دفتر امور شبه خانواده

سازمان بهزیستی کشور

اصلاحیه دستورالعمل تخصصی

مراقبت و پرورش از

کودکان تحت سرپرستی سازمان بهزیستی

سال ۱۳۸۸

بخش اول - کلیات

- ۸ فصل اول : مقدمه
- ۹ فصل دوم : تعریف مفاهیم

بخش دوم - پذیرش

- ۱۵ فصل اول : شرایط پذیرش
- ۱۶ فصل دوم : پذیرش فرزندان معلول
- ۱۶ فصل سوم : نحوه ورود کودک به سیستم مراقبت
- ۱۷ فصل چهارم - اقدامات لازم پس از پذیرش کودک

بخش سوم - مراقبت و پرورش

- ۱۸ فصل اول : مراقبت و پرورش در خانواده
- ۱۸ (۱) مراقبت و پرورش و تداوم زندگی کودک نزد والدین
- ۱۹ (۲) مراقبت و پرورش کودک در خانواده جایگزین
- ۱۹ (۲-۱) سرپرستی دائم (فرزندخواندگی)
- ۱۹ شرایط کودک
- ۲۰ شرایط والدین فرزندپذیر
- ۲۱ فرایند انجام کار
- ۲۶ تأمین امنیت مالی کودک
- ۲۶ (۲-۲) سرپرستی موقت (امین موقت)
- ۲۷ شرایط کودک
- ۲۷ شرایط متقاضی یا زوجین متقاضی

۲۸	فرایند انجام کار.....
۳۱	فصل دوم - مراقبت و پرورش در خانه ها (مراکز شبانه روزی).....
۳۱	۱) انواع مدیریت های خانه های کودکان و نوجوانان.....
۳۱	۱-۱) خانه های دولتی.....
۳۲	۱-۲) خانه های غیردولتی (هیأت امنایی).....
۳۲	۱-۲-۱) ضوابط تخصصی تاسیس و انحلال خانه های غیردولتی.....
۳۲	الف: هدف کلی موسسه خیریه.....
۳۲	ب: اهداف اختصاصی موسسه خیریه.....
۳۳	ج: کمیسیون های صدور پروانه فعالیت.....
۳۴	د: نظارت.....
۳۴	ه: وظایف کارشناس ناظر.....
۳۵	و: شرایط و مدارک مورد نیاز جهت صدور پروانه تاسیس.....
۳۵	ز: مدارک مورد نیاز جهت صدور پروانه فعالیت.....
۳۶	ح: مدارک مورد نیاز جهت تمدید پروانه فعالیت.....
۳۶	ط: صدور و تمدید پروانه فعالیت.....
۳۸	ی: ضوابط انتخاب مدیر خانه.....
۳۸	ک: شرایط انتخاب مدیر خانه.....
۳۹	ل: مدارک لازم برای صدور کارت مدیر خانه.....
۴۰	م: وظایف مدیر خانه غیردولتی.....
۴۱	ن: ضوابط رسیدگی به تخلفات و شکایات.....
	ص: ضوابط عمومی و اختصاصی که در صورت عدم رعایت موجب ابطال دائم یا موقت پروانه
۴۱	فعالیت می شود.....
۴۲	ق: مقررات عمومی.....

- ۴۴ ۲-۱) شرایط پرداخت یارانه به خانه های غیردولتی.....
- ضوابط و مقررات واگذاری مدیریت خانه های دولتی به موسسات خیریه (موضوع ماده ۸۸ قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت)..... ۴۵
- ۴۷ ۲) شرایط خانه ها (دولتی و غیردولتی).....
- ۴۷ ۲-۱) شرایط عمومی خانه.....
- ۴۷ ۲-۱-۱) ساختار فیزیکی.....
- ۴۸ ۲-۱-۲) بهداشت جسمی و روانی فرزندان.....
- ۵۰ ۲-۱-۳) نیروی انسانی.....
- ۵۰ الف: ویژگی های عمومی.....
- ۵۱ ب: ویژگی های اختصاصی.....
- ۵۲ - ویژگی های مددکاران اجتماعی در بخش مراقبت شبانه روزی.....
- ۵۳ - ویژگی روان شناسان در خانه کودکان و نوجوانان.....
- ۵۴ - ویژگی مربیان تربیتی خانه های کودکان و نوجوانان.....
- ۵۵ ۲-۲) شرایط اختصاصی خانه ها.....
- ۵۵ ۲-۲-۱) خانه موقت.....
- ۵۷ ۲-۲-۲) خانه نوزدان، نونهالان و نوباوگان (شیرخوارگاه).....
- ۵۸ دایه رضاعی.....
- ۵۸ الف: شرایط عمومی دایه رضاعی.....
- ۵۸ ب: فرایند انجام کار.....
- ۵۹ ۲-۲-۳) خانه کودکان و نوجوانان.....
- ۶۱ ۲-۲-۴) - خانه تربیتی.....
- ۶۲ ۲-۲-۵) خانه مستقل.....
- ۶۳ ۳) ضوابط و مقررات فرهنگی - تربیتی فرزندان تحت سرپرستی.....

- ۶۴ رابطه تربیت و فعالیت های فوق برنامه.....
- ۶۵ ویژگی های مورد نیاز در برنامه ریزی فعالیتهای فرهنگی و تربیتی (فوق برنامه).....

بخش چهارم - انتقال به خانواده یا جامعه

- ۶۷ ترخیص.....
- ۶۷ فصل اول: اشکال انتقال به خانواده یا جامعه.....
- ۶۷ (۱) بازگشت کودک نزد والدین.....
- ۶۷ (۲) انتقال به خانواده جایگزین.....
- ۶۷ فصل دوم: اشکال انتقال به جامعه (ورود به زندگی مستقل).....
- ۶۸ (۱) تحصیل در دانشگاه.....
- ۶۸ (۲) خدمت سربازی.....
- ۶۹ (۳) اشتغال.....
- ۷۰ (۴) ازدواج.....
- ۷۱ فصل دوم: فرایند انتقال فرزند به خانواده یا جامعه.....

بخش پنجم - نظارت و پیگیری

- ۷۲ فصل اول : پیگیری و نظارت در خانه ها.....
- ۷۳ فصل دوم - پیگیری و نظارت در خانواده.....
- ۷۳ (۱) پیگیری و نظارت پس از بازگشت نزد والدین.....
- ۷۴ (۲) پیگیری و نظارت در سرپرستی دائم (فرزندخواندگی).....
- ۷۵ (۳) پیگیری و نظارت در سرپرستی موقت (امین موقت).....
- ۷۶ فصل سوم : پیگیری و نظارت در زندگی مستقل.....

بخش هشتم - امور رفاهی

فصل اول - هزینه‌های فرزندان در خانه‌های دولتی.....	۷۸
(۱) پوشاک.....	۷۸
(۲) پول توجیبی.....	۸۰
(۳) ایاب و ذهاب.....	۸۰
(۴) اوقات فراغت و مسافرت ها.....	۸۱
(۵) آموزش.....	۸۱
(۶) بهداشت و درمان.....	۸۲
(۷) مناسبت‌های ویژه.....	۸۲
(۸) هزینه های دایه رضاعی.....	۸۳
فصل دوم - هزینه‌های فرزندان در خانه های غیردولتی.....	۸۳
فصل سوم - هزینه‌های فرزندان نزد والدین یا سرپرستان موقت.....	۸۴
(۱) امداد ماهیانه.....	۸۴
(۲) شهریه دانشجویی.....	۸۵
(۳) آموزش.....	۸۵
(۴) هزینه کاریابی.....	۸۲
فصل چهارم - هزینه فرزندان در زندگی مستقل.....	۸۲
(۱) مسکن.....	۸۶
(۲) لوازم ضروری زندگی.....	۸۶
(۳) اشتغال.....	۸۷
(۴) ازدواج.....	۸۷
(۵) تهیه سیسمونی.....	۸۸
(۶) شهریه دانشجویی.....	۸۹

۷) سایر هزینه ها..... ۸۹

فصل پنجم - افزایش هزینه ها..... ۹۰

بخش نهم - تنظیم اسناد ملی

فصل اول - تنظیم اسناد هزینه ای در خانه های دولتی..... ۹۱

فصل دوم - تنظیم اسناد هزینه ای در خانه های غیردولتی..... ۹۱

فصل سوم - تنظیم اسناد هزینه ای در خانواده..... ۹۲

بخش دهم - ضمیمه

پیوست ها..... ۹۳

پیوست شماره (۱) - نمونه تعهد نامه (سرپرستی دائم)..... ۹۳

پیوست شماره (۲) - نمونه تعهد نامه (سرپرستی موقت)..... ۹۴

پیوست شماره (۳) - فرم درخواست صدور کارت مدیریت خانه کودکان و نوجوانان..... ۹۵

منابع..... ۹۶

بخش اول - کلیات

فصل اول : مقدمه

در راستای تحقق اصول ۲۱ و ۲۹ قانون اساسی ، ماده واحده لایحه قانونی راجع به تشکیل سازمان بهزیستی کشور مصوب ۱۳۵۹ و اصلاحی ۱۳۷۵ ، قانون تأمین زنان و کودکان بی سرپرست ۱۳۷۱ و در اجرای قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت مصوب ۱۳۸۱ به ویژه بندهای (۲) و (۱۳) ماده ۲۶ و دستورالعمل اجرایی آن به شماره ۷۰۰/۸۷/۴۵۹۴۴ مورخ ۱۳۸۷/۶/۳۰ ریاست محترم سازمان بهزیستی و ماده ۸۸ ، مبنی بر حمایت همه جانبه از اقشار آسیب پذیر به ویژه کودکان بی سرپرست؛ این دستورالعمل با تکیه بر تحکیم بنیان خانواده مورد اصلاح و بازنگری قرار گرفت.

امروزه دستاوردهای جدید علمی در زمینه ارائه خدمات اجتماعی مبتنی بر مؤسسه زدایی و تقویت حضور خانواده در اجرای برنامه های دولت و احیاء کارکردهای خانوادگی است. چرا که ساماندهی و تجهیز منابع و امکانات، جهت دستیابی کودکان تحت سرپرستی سازمان به اصلی ترین نیازهای فردی و اجتماعی در فرایند جامعه پذیری در نهاد خانواده محقق خواهد شد. همچنین الگوهای همانند ساز (والدین) و جانشینان آنان (خانواده جایگزین) در چارچوب نهاد خانواده و از طریق کارکردهای نهان و آشکار تعریف شده به حفظ هویت فردی اعضا بعنوان مهمترین مؤلفه در راستای شخصیت سازی سالم و بهنجار کمک می نماید. از سوی دیگر انتقال مفاهیم و تعاملات عاطفی درون خانواده و بین اعضای آن منجر به ارتقاء سطح بهداشت روانی افراد به ویژه اعتماد به نفس ، خلاقیت ، حل مسأله و... می گردد که می تواند در آتیه اجتماعی کودک تأثیر بسزایی بگذارد.

این مهم در ماده ۲۰ کنوانسیون جهانی حقوق کودک نیز دیده شده است. بر این مبنای دولت ها ملزم به شناسایی و انتخاب خانواده مناسب و جایگزین برای حمایت از کودک در دوران جدایی از والدین می باشند. لذا محور قراردادن « خانواده » و تقویت حضور فرزندان در « خانواده های جایگزین واجد شرایط » به عنوان اصلی ترین مأموریت دفتر امور شبه خانواده هدف

نهایی و دائمی است و مراقبت و پرورش کودک در مؤسسات (خانه های کودکان و نوجوانان)، به صورت موقت و صرفاً برای آماده سازی و رسیدن به هدف نهایی تدوین و تنظیم گردیده است.

دستورالعمل حاضر به انضمام قوانین، بخشنامه ها، ضوابط، استانداردهای عملیاتی و شیوه های اجرایی حوزه شبه خانواده؛ مراقبت و پرورش از کودکان تحت سرپرستی سازمان را در فضای خانوادگی مناسب به عنوان سیاست اصلی و هدف نهایی در برنامه ها، و بخش های دولتی و غیردولتی به عنوان مجموعه لاینفک نظام واحد حمایت از کودکان تحت سرپرستی سازمان تلقی می نماید که در جهت استیفای حقوق کودکان مفاد آن لازم الاجرا می باشد.

لازم به ذکر اینکه؛ نظارت بر حسن اجرای دستورالعمل بر عهده مدیر کل و معاون امور اجتماعی بهزیستی استان می باشد.

فصل دوم: تعریف مفاهیم

- ۱- کودک: از نظر این دستورالعمل و طبق پیمان نامه جهانی حقوق کودک، فردی است که سن او کمتر از ۱۸ سال تمام شمسی است.
- ۲- کودکان تحت سرپرستی سازمان: کودکانی که بنا به هر علت به طور دائم یا موقت سرپرست خود را از دست داده و با معرفی مقام قضایی به سازمان سپرده شده باشند که در این دستورالعمل به آنها « فرزند » نیز اطلاق می شود.
- ۳- مراقبت و پرورش: به مجموعه فعالیت های حرفه ای، با هدف فراهم نمودن سلامت جسمی، روانی و اجتماعی کودکان اطلاق می شود.
- ۴- برنامه مراقبت: برنامه ای است همه جانبه و مدون با هدف رفع نیازهای کودکان که از بدو پذیرش آنان و با رعایت ضوابط کار تیمی تدوین و هر شش ماه یکبار مرور و مورد بازنگری لازم قرار می گیرد. این برنامه محور مجموعه فعالیت های تربیتی و پرورشی مرتبط با هر کودک را تشکیل می دهد.

۵- مراقبت در خانواده: مجموعه ای از برنامه های توانمندسازی و مراقبتی به منظور کمک به خانواده‌ها در پرورش و مراقبت از کودکان تحت سرپرستی سازمان بهزیستی به روش های؛ مراقبت و پرورش نزد والدین (پدر و مادر و جد پدری) یا خانواده جایگزین صورت می پذیرد.

۶- امداد ماهیانه: بخشی از هزینه های نگهداری؛ تغذیه، تحصیل، بهداشت، درمان و ... که به کودکان تحت سرپرستی سازمان به شرح ذیل تعلق می گیرد:

الف- کودکانی که با معرفی مرجع قضایی در سازمان بهزیستی پذیرش شده و با فعالیت های حرفه ای مددکاری و پرداخت هزینه های فوق الاشاره امکان بازگشت آنان نزد والدین بوجود خواهد آمد.

ب- کودکانی که به صورت موقت (با حکم قضایی امین موقت) تحت سرپرستی افراد واجد شرایط اعم از بستگان و غیربستگان قرار گرفته اند.

ج- فرزندان مقیم در خانه های مستقل

د- فرزندان ترخیصی از خانه های کودکان و نوجوانان تا شش ماه پس از اشتغال.

ه- فرزندان دانشجو تا شش ماه پس از پایان دوره کاردانی یا کارشناسی.

و- فرزندان سرباز تا شش ماه پس از اتمام خدمت سربازی.

۷- خانواده جایگزین (شبه خانواده): خانواده ای که سرپرستی از کودک تحت سرپرستی سازمان را به صورت موقت (با حکم قضایی امین موقت) یا دائم (با حکم قضایی فرزندخواندگی) بر عهده می گیرد.

۸- سرپرستی دائم (با حکم قضایی فرزندخواندگی): فرایندی است که در آن یک کودک از سوی زن و شوهری که والدین بیولوژیک (زیستی) او نیستند ولی قانوناً والدین او شمرده می شوند در خانواده ای پذیرفته می شود. بنابراین می توان فرزندخواندگی را شیوه ای از مراقبت کودکان معرفی کرد که در آن رابطه والد- فرزند به شیوه ای قانونی، عاطفی و اجتماعی بین افرادی برقرار می شود که هیچ رابطه ای به واسطه تولد با یکدیگر ندارند. این فرایند مطابق قانون حمایت از کودکان بدون سرپرست ۱۳۵۳ صورت می پذیرد.

۹- سرپرستی موقت (با حکم قضایی امین موقت): فرایندی است که در آن سرپرستی موقت کودکان تحت سرپرستی سازمان مطابق با ماده ۱۱۸۷ قانون مدنی به فرد یا افراد متقاضی سپرده می شود. سرپرست موقت منصوب شده از سوی دادگاه برای اداره اموال و سایر امور راجع به کودک یا کودکانی که پدر و جد پدری آنان به هر علت نتوانند به امور آنها رسیدگی کنند را امین موقت می نامند.

۱۰- مراقبت در خانه ها: مجموعه برنامه هایی است که به منظور مراقبت و پرورش از کودکان تحت سرپرستی سازمان در خانه ها (مراکز شبانه روزی) با هدف زمینه سازی برای انتقال کودک به خانواده یا جامعه تدوین گردیده است. این برنامه معمولاً کوتاه مدت و موقتی است.

۱۱- مرکز نگهداری شبانه روزی کودکان بی سرپرست: به مرکزی اطلاق می گردد که طبق وظایف قانونی کودکان بی سرپرست و بدسرپرست را پذیرا و نگهداری و پرورش آنان را فراهم نموده و زمینه انتقال موقت و یا دائم آنها را به خانواده و جامعه به عهده داشته و به دو گروه پسرانه و دخترانه تقسیم بندی می گردد.

□ تبصره: منبع مراکز نگهداری شبانه روزی کودکان بی سرپرست تحت عنوان «خانه» نامیده می شوند و شامل: خانه موقت - خانه نوزادان، نونهالان و نوباوگان (شیرخوارگاه) - خانه کودکان و نوجوانان - خانه تربیتی - خانه مستقل.

۱۲- خانه موقت: مکانی است که کودکان پذیرش شده قبل از ورود به خانه نوزادان، نونهالان و نوباوگان، خانه کودکان و نوجوانان یا خانواده جایگزین به منظور تشکیل پرونده بهداشتی، تشخیص احتمالی بیماری های مسری و واگیردار، انجام آزمایشات پزشکی و بررسیهای روان شناختی و تکمیل پرونده اجتماعی و انجام فعالیت های کارشناسی به منظور شناسایی خانواده و بستگان سببی و نسبی در آن مکان، حداکثر بمدت ۲۱ روز تحت مراقبت قرار می گیرند.

۱۳- خانه نوزادان، نونهالان و نوباوگان (شیرخوارگاه): مکانی است که کودکان پذیرش شده در دو گروه سنی نوزادان و نونهالان (بدو تولد تا سه سالگی) و نوباوگان (سه تا شش سالگی) در آن جا تحت مراقبت و پرورش قرار می گیرند.

۱۴- خانه کودکان و نوجوانان: مکانی است که کودکان از زمان پذیرش تا ۱۸ سالگی به صورت دائم یا موقت به تفکیک سن و جنس با هدف فراهم شدن زمینه انتقال موقت یا دائم به خانواده یا جامعه مورد مراقبت و پرورش قرار می گیرند.

۱۵- خانه تربیتی: به مکانی اطلاق می شود که خدمات تخصصی روانپزشکی، روانشناسی، مددکاری و مشاوره ای را برای کودکان دارای رفتارهای نابهنجار ارائه می دهند تا با درمان و رفع مشکلات رفتاری زمینه ورود آنان را به خانواده یا خانه های کودکان و نوجوانان فراهم نمایند.

۱۶- خانه مستقل (آماده سازی قبل از ترخیص): مکانی است که در آن فرزندان که آمادگی زندگی مستقل را دارند با هدف کسب توانمندی های اجتماعی و حرفه ای، با نظارت تخصصی در آنجا اسکان می یابند.

۱۷- تیم مراقبت: تیم مجربی از افراد حرفه ای شامل: مدیر، مددکار، روانشناس و مربی- در خانه ها- مددکار، روانشناس و سرپرست قانونی کودک- در خانواده - است که ضمن آشنایی با امور تربیتی در رابطه مستقیم با کودکان قرار دارند و در قالب کارگروهی با مشارکت کودکان نسبت به فراهم کردن زمینه های مراقبت و پرورش کودک به منظور انتقال موفق به جامعه اقدام می کنند.

۱۸- مدیر خانه: فردی است که مسئولیت برنامه ریزی، نظارت و هماهنگی در اجرای مناسب و مطلوب برنامه های تیم تخصصی و مدیریت امور خانه را به عهده دارد.

۱۹- مددکار اجتماعی: فردی است دارای تحصیلات مددکاری اجتماعی یا خدمات اجتماعی که با تکیه بر دانش و مهارت های تخصصی خود به کودکان کمک می کند تا با شناخت توانایی های فردی و بهره گیری از امکانات موجود در جهت حل مشکل اقدام تا به استقلال نسبی و رضایت خاطر ی و اجتماعی دست پیدا کند.

۲۰- روان شناس: فردی است دارای تحصیلات روانشناسی و آشنا به علوم رفتاری و فرایندهای ذهنی که با بکارگیری دانش خود در زمینه ارتقاء بهداشت روانی کودکان تلاش می نماید

۲۱- مربی: فردی است دارای تحصیلات علوم تربیتی یا سایر رشته‌های مرتبط که ضمن مراقبت از کودکان در خانه های کودکان و نوجوانان ، برای تأمین نیازهای (جسمی- عاطفی، تحصیلی، اجتماعی، خودشکوفایی کودکان و هدایت رفتارهای فردی و اجتماعی آنان) با مشارکت فرد و با هماهنگی تیم تخصصی اقدام می کند.

۲۲- پروانه تاسیس خانه های غیردولتی: مجوز تاسیس خانه های غیردولتی جهت فعالیت اشخاص حقوقی که در راستای اهداف سازمان بهزیستی در استانها فعالیت می نمایند و توسط کمیسیون ماده ۲۶ بهزیستی استان صادر می گردد .

۲۳- پروانه فعالیت خانه های غیردولتی: مجوزی است جهت فعالیت اشخاص حقوقی (مؤسسات غیردولتی و خیریه) که در راستای مراقبت و پرورش کودکان تحت سرپرستی سازمان بهزیستی فعالیت می نمایند. مجوز فوق توسط کمیسیون ماده ۲۶ بهزیستی استان صادر می گردد و مدت اعتبار آن از تاریخ صدور سه سال می باشد.

۲۴- کارشناس ناظر استان: کارشناس امور شبه خانواده بهزیستی استان است که با معرفی کمیته شبه خانواده شهرستان و استان و تأیید معاونت امور اجتماعی تعیین و وظیفه نظارت بر خانه‌ها را در سطح استان بر عهده دارد.

۲۵- پرونده اجتماعی کودک: پرونده ای است محرمانه؛ شامل اطلاعات جامع در خصوص پیشینه، علت پذیرش، وضعیت موجود (مشخصات کامل کودک در زمان پیدا شدن- برای مثال نوع لباسی که بر تن داشته، در چه محله‌ای، چه نشانه‌هایی داشته و چه ملزوماتی همراه او بوده است مثلاً نامه و.... هر چه این مشخصات با توضیحات بیشتری همراه باشد بیشتر پاسخ‌گو خواهد بود)، و برنامه مراقبت براساس فرم های استاندارد، اسناد و مدارک مورد نیاز از جمله: معرفی نامه مرجع قضائی، مدارک مرتبط با وضعیت سلامت جسمانی و روانی از پزشکی قانونی، گزارشات اولیه پذیرش، عکس، شناسنامه و گزارشات تخصصی کودک (از بدو پذیرش تا آخرین پیگیری های پس از ترخیص) می باشد.

۲۶- پرونده بهداشتی کودک: شامل اطلاعات و فرم های مربوط در زمینه بهداشت فردی، جسمی و روانی کودکان است که وضعیت سلامت جسمانی و روانی آنان در طول دوران مراقبت و پرورش در آن ثبت و کنترل می شود.

۲۷- پرونده تحصیلی کودک: در این پرونده کلیه اسناد و مدارک دوران تحصیلی و گزارشات مربوط به امور تحصیلی کودکان در طول دوران مراقبت و پرورش ثبت می شود.

۲۸- حامی: به شخص حقیقی یا حقوقی اطلاق می گردد که بصورت داوطلبانه و به شیوه های گوناگون از کودکان حمایت های اجتماعی و اقتصادی می نماید.

۲۹- کمیته شبه خانواده استان: عالی ترین مرجع تصمیم گیری و نظارت در سطح استان در کلیه امور مربوط به کودکان تحت سرپرستی سازمان از جمله پذیرش، انتقال، ترخیص و ... می باشد و اعضاء آن شامل: مدیر کل استان، معاون امور اجتماعی، کارشناس مسئول بخش شبه خانواده استان و شهرستان، کارشناس حقوقی، کارشناس مرتبط با موضوع (در صورت نیاز). این کمیته مستقر در ستاد استان است.

۳۰- کمیته شبه خانواده شهرستان: مرجعی است که مسئولیت پیگیری و نظارت بر وضعیت کودکان تحت سرپرستی شهرستان (خانه و خانواده) را با نظارت کمیته شبه خانواده استان بر عهده دارد و اعضاء آن شامل: رئیس بهزیستی شهرستان، مسئول امور اجتماعی بهزیستی شهرستان و مددکار می باشد.

۳۱- پیگیری پس از ترخیص: فرایند کسب اطلاعات و آگاهی مستمر از نحوه زندگی، چگونگی موقعیت اجتماعی و اقتصادی کودکان در خانواده یا جامعه، تداوم ارتباط با کودکان به منظور نظارت بر زندگی آنان و تلاش همه جانبه جهت رفع مشکلات احتمالی و ارائه مشاوره های لازم با مشارکت و همکاری فرزندان.

بخش نهم - پذیرش

پذیرش مجموعه فعالیت‌های حرفه‌ای است که با هدف حمایت و صیانت از حقوق کودک و تعیین نحوه مراقبت، ارزیابی نیازها و چگونگی ارائه خدمات به کودک انجام می‌پذیرد.

فصل اول: شرایط پذیرش

کودکان به دلایل ذیل و با معرفی نامه مقام قضایی جهت برخورداری از خدمات (مراقبت و پرورش) در بخش شبه خانواده پذیرش می‌شوند:

- ۱- فوت سرپرستان یا تنها سرپرست
- ۲- زندانی بودن سرپرستان یا تنها سرپرست
- ۳- مفقود الاثر شدن سرپرستان یا تنها سرپرست
- ۴- مجهول الهویه بودن کودک
- ۵- عدم صلاحیت سرپرستان با حکم مقام قضایی^۱ و به دلیل وجود شرایط خاص آسیب‌پذیری برای کودک در خانواده از قبیل سوء رفتار شدید (جسمانی، عاطفی-روحي، جنسی، بی‌توجهی و غفلت یا ترکیبی از همه موارد)
- ۶- بیماری‌های واگیر صعب‌العلاج و بیماری‌های روانی در خانواده که به سلامت جسمی، روانی، رشد و تعالی همه جانبه کودک آسیب می‌رساند.

۱- ماده ۱۱۷۳ قانون مدنی - هرگاه در اثر عدم مواظبت یا انحطاط اخلاقی پدر یا مادری که طفل تحت حضانت اوست، صحت جسمانی و یا تربیت اخلاقی طفل در معرض خطر باشد، محکمه میتواند بتقاضای اقربای طفل یا بتقاضای قیم او یا بتقاضای رئیس حوزه قضائی هر تصمیمی را که برای حضانت طفل مقتضی بداند اتخاذ کند. موارد ذیل از مصادیق عدم مواظبت و یا انحطاط اخلاقی هر یک از والدین است:

- ۱- اعتیاد زیان‌آور به الکل، مواد مخدر و قمار
- ۲- اشتها به فساد اخلاقی و فحشاء
- ۳- ابتلا به بیماری‌های روانی یا تشخیص پزشکی قانونی
- ۴- سوء استفاده از طفل یا اجبار او به ورود در مشاغل ضد اخلاقی مانند فساد و فحشاء، تکدی‌گری و قاچاق
- ۵- تکرار ضرب و جرح خارج از حد متعارف

۷- اعتیاد سرپرست یا سرپرستان در صورتی که سلامت جسمی، روانی، رشد و تعالی کودک را مورد مخاطره قرار دهد.

فصل دوم: پذیرش فرزندان معلول

۱- کودکان معلول تحت سرپرستی سازمان از جمله کودکان نابینا، نیمه بینا، ناشنوای مطلق، نیمه شنوا، مصروع، معلولین جسمی - حرکتی و همچنین معلولین ذهنی - در حد مرزی که با انجام تست مشخص شود می توانند وضعیت خود را با برنامه‌های مراقبت تطبیق دهند- طبق ضوابط اجرایی طرح شامل سازی کودکان بی سرپرست معلول به شماره ۸۲۰/۱/۴۲۴۶ مورخ ۱۳۸۵/۱۲/۱، پیرو تفاهم نامه شماره ۸۲۲/۱/۸۹۰۱ مورخ ۱۳۷۹/۱۰/۲۶ ۷۹ فیما بین معاونت امور اجتماعی و توانبخشی در خانه های کودکان و نوجوانان می توانند پذیرش گردند.

۲- پذیرش افراد با معلولیت های فوق الذکر در خانه های کودکان و نوجوانان منوط به کامل بودن آزمون فعالیت های روزمره زندگی با مهارت های خودیاری (ADL) می باشد که از طریق کمیته تخصصی توانبخشی استان براساس تفاهم نامه مشترک فوق الذکر انجام می پذیرد.

فصل سوم: نحوه ورود کودک به سیستم مراقبت

۱- پذیرش اولیه توسط ستاد پذیرش و هماهنگی یا اداره بهزیستی شهرستان مطابق قانون تأمین و زنان کودکان بی سرپرست (تحت سرپرستی سازمان) و ضوابط مندرج در این دستورالعمل به دو طریق ذیل صورت می گیرد:

الف: کودکان با هماهنگی نیروی انتظامی یا از طریق گزارشات نهادها، مؤسسات و مردم؛ مورد شناسایی قرار می گیرند و پس از تحقیقات اولیه و طی مراحل قانونی از طریق مراجع ذیصلاح قضایی به سازمان بهزیستی معرفی می شوند.

□ تبصره: در صورتی که کودک راساً به واحدهای بهزیستی جهت استفاده از خدمات معرفی شود پس از انجام مصاحبه اولیه ضروری است کودک به مرجع قضایی معرفی و مراحل قانونی پذیرش طی گردد.

ب: در موارد اضطراری به منظور حفظ سلامت کودکان واحدهای بهزیستی راساً کودکان کمتر از هفت سال را با رعایت ضوابط، پذیرش موقت می کنند و متعاقب آن مدارک و گزارش های لازم را به مراجع ذیصلاح قضایی ارسال و اعلام می کنند.

فصل چهارم - اقدامات لازم پس از پذیرش کودک

الف: هدف اصلی کلیه اقدامات بعد از پذیرش: می بایست تلاش در جهت بازگشت کودک نزد والدین (پدر، مادر و جد پدری) باشد. بر همین مبنا ضروری است اقدامات ذیل صورت پذیرد:

- اخذ معرفی نامه مرجع قضایی و مدارک پزشکی قانونی
- مصاحبه مددکار اجتماعی با فرد همراه کودک و کودک به منظور کسب اطلاعات لازم از موقعیت خانوادگی، بستگان، همراهان کودک و تهیه گزارش های مددکاری اجتماعی.
- تشکیل و تنظیم پرونده اولیه و تکمیل فرم های جمع آوری اطلاعات (مدارک، گزارش، عکس و مشخصات و ارزیابی روانشناختی).
- تلاش در زمینه بازگشت نزد والدین با استفاده از خدمات مددکاری اجتماعی و ارائه کمک های مالی (امداد ماهیانه و سایر کمک های جانبی یا موردی) در راستای پیشگیری از جدائی کودک از خانواده.

ب- در صورت عدم امکان بازگشت کودک نزد والدین یا فقدان والدین، انتقال کودک به خانواده جایگزین (بستگان یا خانواده های داوطلب) با تائید و تشخیص کمیته شبه خانواده استان و اخذ دستور مقام قضایی.

ج- در صورت عدم موفقیت در موارد (الف) و (ب)؛ انتقال کودک به خانه موقت و خانه نوزادان، نونهالان و نوباوگان یا خانه تربیتی یا خانه کودکان و نوجوانان با توجه به وضعیت کودک.

بخش سوم - مراقبت و پرورش

سیاست بنیادین سازمان بهزیستی، ایجاد زمینه زندگی کودک در محیط خانواده است. بنابراین زندگی کودکان در محیط های غیر از خانواده (خانه نوزادان، نونهالان، نوباوگان و خانه های کودکان و نوجوانان و خانه های مستقل کودکان و....) صرفاً به صورت موقت انجام می پذیرد. لذا مسئولین مربوطه موظفند زمینه های بازگشت کودک نزد والدین یا خانواده جایگزین را فراهم آورند و بر روند زندگی آنان نظارت نمایند و چنانچه این امکان فراهم نشود کودکان از برنامه های مراقبت و پرورش در خانه های بهره می برند. در طول مدت زندگی کودکان در خانه ها می بایست همواره پیگیری لازم جهت فراهم آوردن زمینه های انتقال کودک به والدین (پدر و مادر و جد پدری) یا خانواده جایگزین انجام پذیرد. بر همین اساس، مراقبت و پرورش توسط حوزه شبه خانواده به دو روش اعمال می شود.

الف) مراقبت و پرورش در خانواده

۱- مراقبت و پرورش و تداوم زندگی کودک نزد والدین

۲- مراقبت و پرورش کودک در خانواده جایگزین

۲-۱- سرپرستی دائم (فرزندخواندگی)

۲-۲- سرپرستی موقت (امین موقت)

ب: مراقبت و پرورش در خانه های (مراکز شبانه روزی) دولتی و غیردولتی

فصل اول: مراقبت و پرورش در خانواده

ا) مراقبت و پرورش و تداوم زندگی کودک نزد والدین

اولویت اصلی در مراقبت و پرورش؛ زندگی کودک نزد والدین است. لذا چنانچه با بررسی های تیم کارشناسی و تأیید کمیته های شهرستان و استان مشخص شود تداوم زندگی کودک نزد والدین امکان پذیر و مطابق مصالح عالییه کودک است، به منظور جلوگیری از جدایی

کودک از خانواده می‌بایست با اقدامات حرفه‌ای مددکاری و در صورت نیاز، با پرداخت امداد ماهیانه و کمک های مالی (طبق بخش ششم این دستورالعمل) مراقبت و پرورش کودک نزد والدین صورت پذیرد.

۲) مراقبت و پرورش کودک در خانواده جایگزین

چنانچه با انجام اقدامات مددکاری امکان بازگشت کودک نزد والدین میسر نگردید، مراقبت در خانواده جایگزین (اعم از بستگان و غیر بستگان) در اولویت بعدی خواهد بود. این نوع مراقبت به دو روش دائم (با حکم قضایی فرزندخواندگی) و موقت (با حکم قضایی امین موقت) صورت خواهد گرفت.

۲-۱) سرپرستی دائم (فرزندخواندگی)

این نوع مراقبت و پرورش امروزه به دلایل گوناگون از جمله افزایش میزان ناباروری زوج ها و بی سرپرستی کودکان بسیار مورد توجه و مستلزم هماهنگی های بین بخشی سازمان بهزیستی، اداره سرپرستی قوه قضائیه، نیروی انتظامی، سازمان پزشکی قانونی، وزارت بهداشت و ... است. لذا به منظور وحدت رویه و هماهنگی، ضروری است کارشناسان در این فرایند با رعایت موارد ذیل و توجه به «آئین نامه اجرایی فرزندخواندگی» موضوع بخشنامه شماره ۸۲۲/۱/۲/۱۵۲۰ مورخ ۱۳۸۵/۹/۸ و بخشنامه های تکمیلی در این خصوص توجه نمایند.

۴ شرایط کودک

مطابق قانون حمایت از کودکان بدون سرپرست ۱۳۵۳، طفلی که برای سرپرستی سپرده می شود؛ باید دارای شرایط زیر باشد:

الف- سن طفل از ۱۲ سال تمام کمتر باشد.

ب- هیچ یک از پدر یا جد پدری یا مادر طفل شناخته نشده باشند.

ج: هیچ یک از پدر یا جد پدری یا مادر طفل در قید حیات نباشند.

د: طفل به سازمان بهزیستی سپرده شده و سه سال تمام پدر یا مادر یا جد پدری او مراجعه نکرده باشند.^۱

بی تردید برای احراز شرایط فوق می بایست کلیه تلاش‌های حرفه‌ای^۲ جهت شناسایی والدین و بازگشت کودک نزد آنان انجام شده باشد و در صورتی که موثر واقع نگردد می توان کودک را به سرپرستی دائم^۳ سپرد.

◀ شرایط والدین فرزندپذیر

الف- زن و شوهر داوطلب سرپرستی مقیم ایران باشند.

□ تبصره ۱: زن و شوهر می بایست عقد دائم باشند.

□ تبصره ۲: زن یا مرد مجرد نمی توانند سرپرستی کودک را عهده دار شود.

□ تبصره ۳: ایرانیان مقیم خارج از کشور و اتباع خارجی مقیم ایران می توانند متقاضی فرزندخواندگی باشند.^۴

□ تبصره ۴: زن و شوهر اقلیتهای دینی و مذهبی بهتر است متقاضی کودک هم آئین خود باشند.

ب- پنج سال تمام از تاریخ ازدواج آنها گذشته و از این ازدواج صاحب فرزند نشده باشند.

۱- وجود سایر بستگان نسبی و سببی هیچ گونه تأثیری در وضعیت کودک از جهت فرزندخواندگی نخواهد داشت. مگر آنکه بستگان برای سرپرستی متقاضی باشند که در این صورت با وجود شرایط قانونی از اولویت نسبت به سایر متقاضیان برخوردار می باشند.

۲- به منظور یافتن سرپرستان کودک می بایست تحقیقات کاملی از سوی مددکار اجتماعی صورت پذیرد همچنین در رابطه با کودکان رها شده یا گم شده ضروری است در دو نوبت به فاصله حداقل یک هفته در یکی از جراید کثیرالانتشار و در صورت وجود روزنامه محلی در یکی از روزنامه‌های محلی اقدام به درج آگهی نمود.

۳- به منظور سهولت از این پس به جای عبارت « سرپرستی دائم »، « فرزندخواندگی » اطلاق می شود.

۴- به استناد ماده ۱ قانون حمایت از کودکان بدون سرپرست مصوب ۱۳۵۳ اتباع خارجی مقیم ایران نیز می توانند متقاضی فرزندپذیری باشند و به منظور حفظ منافع کودک می بایست بازدیدهای تخصصی در دوران آزمایشی از وضعیت مراقبت کودک و توانایی خانواده صورت پذیرد تا گزارش نهایی به منظور صدور حکم قطعی سرپرستی به دادگاه ارائه شود. به همین منظور بهتر است تلاش شود در تعامل با دادگاه؛ خانواده در طی این دوران در ایران اقامت داشته باشند. هر چند که الزامی بر این موضوع نمی باشد و دادستان با استناد به ماده ۱۵ همان قانون می تواند اجازه خروج از کشور طفل را صادر نماید.

ج- سن یکی از زوجین حداقل ۳۰ سال تمام باشد.

□ تبصره: هر گاه زوجین به دلایل پزشکی نتوانند صاحب فرزند شوند دادگاه میتواند آنان را از شرایط بند ب و ج معاف نماید.

د- هیچ یک از زوجین دارای محکومیت جزائی مؤثر به علت ارتکاب جرائم عمدی نباشند.

ه- هیچ یک از زوجین محجور نباشند.

و- زوجین دارای صلاحیت اخلاقی باشند.

ز- زوجین یا یکی از آنها دارای امکانات و توانایی مالی مکفی و مناسب باشند.

ح- هیچ یک از زوجین مبتلا به بیماریهای واگیر صعب العلاج نباشند.

ط- هیچ یک از زوجین معتاد به الکل یا مواد مخدر و سایر اعتیادات مضر نباشند.

۴ فرایند انجام کار

فرایند انجام سرپرستی دائم (فرزندخواندگی) در ستاد سازمان بهزیستی استان و توسط کمیته شبه خانواده استان انجام خواهد گرفت که در اینجا کمیته فرزندخواندگی نامیده می شود. اعضای کمیته مشتمل است بر مدیر کل بهزیستی استان، معاون امور اجتماعی، کارشناس مسئول بخش شبه خانواده استان و شهرستان، کارشناس حقوقی، کارشناس مرتبط با موضوع (کارشناس فرزندخواندگی).

وظیفه اصلی کمیته فرزندخواندگی تصمیم گیری در مورد انتخاب بهترین والدین از بین متقاضیان برای فرزندان تحت سرپرستی سازمان و تأمین حداکثر منافع عالییه برای آنان است. لذا در این کمیته تصمیم گیری با توجه به نظر اعضا و مدارک و گزارشات اتخاذ و با جزئیات کامل در برگه ویژه کمیته درج و در پرونده ثبت می گردد.

در فرایند فرزندخواندگی مسئولین و کارشناسان خانه های نوزادان، نونهالان و نوباوگان (شیرخوارگاه ها) ضمن ارائه خدمات به کودکان تحت مراقبت، صرفاً پس از معرفی کمیته فرزندخواندگی استان ملزم به راهنمایی زن و شوهر متقاضی برای انتخاب کودک و نهایتاً تحویل

کودک هستند و هرگونه فعالیت در زمینه فرزندخواندگی بدون اطلاع کمیته فرزندخواندگی استان ممنوع می باشد.

۱: تقاضانامه مشترک زوجین متقاضی مبنی بر فرزندپذیری توسط کارشناس فرزندخواندگی اخذ می شود.

□ تبصره: تقاضانامه فوق الذکر می بایست دارای امضاء متقاضیان (زن و شوهر)، آدرس دقیق و شماره تلفن باشد.

۲: انجام مصاحبه اولیه با متقاضیان به منظور بررسی اجمالی از وضعیت قانونی و اجتماعی متقاضیان مبنی بر فرزندپذیری و در صورت تأیید؛ معرفی به دادگاه جهت تشکیل پرونده قضایی.

۳: دادگاه پس از تشکیل پرونده قضایی و معرفی متقاضیان به مرجع انتظامی (جهت اخذ گواهی عدم سوء پیشینه) و سازمان پزشکی قانونی جهت آزمایشات تأیید صحت جسمانی و روانی آنان را به سازمان بهزیستی معرفی می نماید.

۴: اخذ معرفی نامه دادگاه و انجام بازدید منزل و تهیه گزارش جامع توسط مددکار اجتماعی به منظور احراز وضعیت متقاضیان از نظر اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، مذهبی و ... و اخذ مدارک لازم مشتمل بر:

الف: تصویر کلیه صفحات شناسنامه متقاضیان (زن و شوهر)

ب: تصویر سند ازدواج

ج: تصویر سند مالکیت منزل یا اجاره نامه

د: گواهی ناباروری با تعیین فرد نابارور

ه: گواهی عدم سوء پیشینه متقاضیان

و: گواهی سلامت جسمانی متقاضیان

ز: گواهی سلامت روان از متخصص

ح: گواهی اشتغال به همراه میزان تقریبی درآمد زوجین.

□ تبصره: گزارش مربوط به مصاحبه و بازدید منزل توسط مددکار اجتماعی می‌بایست در پرونده متقاضیان درج شود.

۵: به منظور بررسی انگیزه های متقاضیان، ارائه راهنمایی های لازم و آموزش های حقوقی و رسیدگی به سایر مسائل مرتبط با فرزندپذیری، متقاضیان می‌بایست در جلسات مشاوره فرزندخواندگی شرکت نمایند.

□ تبصره ۱: تعداد جلسات به تشخیص مشاور فرزندخواندگی بستگی دارد.

□ تبصره ۲: چنانچه بین جلسات مشاوره فرزندپذیری اولیه تا زمان تحویل کودک مدت زمان طولانی سپری شده باشد مشاوره فرزندپذیری مجدد الزامی است.

۶: طرح پرونده در کمیته فرزندخواندگی و اتخاذ تصمیم نهایی.

۷: اعلام مراتب تأیید یا عدم تأیید متقاضیان به دادگاه و قرار دادن متقاضیان تأیید شده در لیست انتظار.

□ تبصره: چنانچه زمینه ایجاد محرمیت سببی از طریق شیرخوارگی (ارتضاع) مطابق ماده ۱۰۴۶ قانون مدنی^۱ توسط خانواده فراهم باشند؛ متقاضیان با رعایت سایر شرایط در الویت تحویل کودک قرار می‌گیرند.

۸: در صورت فراهم شدن شرایط و فرا رسیدن نوبت؛ متقاضیان برای دیدار با کودک به محل اقامت وی معرفی می‌شوند.

۱- ماده ۱۰۴۶ - قرابت رضاعی از حیث حرمت نکاح در حکم قرابت نسبی است مشروط بر اینکه:

اولاً - شیر زن از حمل مشروع حاصل شده باشد.

ثانیاً - شیر مستقیماً از پستان مکیده شده باشد.

ثالثاً - طفل لااقل یک شبانه روز و یا ۱۵ دفعه متوالی شیر کامل خورده باشد بدون اینکه در بین غذای دیگر یا شیر زن دیگر را بخورد.

رابعاً - شیر خوردن طفل قبل از تمام شدن دو سال از تولد او باشد.

خامساً - مقدار شیری که طفل خورده است از یک زن و از یک شوهر باشد بنابراین اگر طفل در شبانه روز مقداری از شیر یک زن و مقداری از شیر زن دیگر بخورد موجب حرمت نمیشود اگر چه شوهر آن دو زن یکی باشد و همچنین اگر یک زن یک دختر و یک پسر رضاعی داشته باشد که هر یک را از شیر متعلق بشوهر دیگر شیر داده باشد آن پسر و یا آن دختر برادر و خواهر رضاعی نبوده و ازدواج بین آنها از این حیث ممنوع نمیباشد.

۹: در صورت پذیرش کودک از سوی متقاضیان؛ اعلام مشخصات کودک جهت صدور قرار دوره آزمایشی شش ماهه به دادگاه محل تشکیل پرونده قضایی.

۱۰: اخذ تعهدنامه در یکی از دفاتر اسناد رسمی (در دوره قرار آزمایشی)^۱

۱۱: با صدور قرار دوره آزمایشی شش ماهه توسط دادگاه و ارائه آن به سازمان بهزیستی؛ کودک با رعایت موارد ذیل به متقاضیان تحویل می شود.

الف: تنظیم و امضاء صورت جلسه تحویل کودک توسط کلیه اعضای کمیته فرزندخواندگی

ب: ارسال صورت جلسه تنظیمی به مرجع قضایی الزامی است.

ج: ارائه راهنمایی ها و آموزش های لازم در زمینه پرورش کودک و خصوصیات اخلاقی کودک و توصیه های لازم به خانواده در جهت مراقبت مطلوب از کودک قبل از تحویل کودک به خانواده.

د- ارائه اطلاعات راجع به گذشته و موقعیت خانوادگی کودک و نیز ارائه اطلاعات بهداشتی و پزشکی کودک با توجه به جذب و پذیرش موفق کودک در خانواده به زوجین تحویل گیرنده با رعایت حقوق و منافع کودک.

ه - فراهم آوردن زمینه مناسب روانی برای کودک و زوجین متقاضی جهت پذیرش موقعیت جدید زندگی و جلوگیری از بروز آسیب به کودک و خانواده .

- یادآوری اینکه در صورت شناسایی والدین حقیقی؛ با رعایت حقوق و منافع کودک و تأیید مراجع قضائی اقدام خواهد گردید.

□ تبصره: در صورت شناسایی والدین بیولوژیک کودک، می بایست بررسی های دقیق کارشناسی مبنی بر ادامه یا فسخ رابطه سرپرستی ضمن رعایت منافع و مصالح کودک در تعامل با دادگاه صورت پذیرد به نحوی که حتی المقدور از بروز آسیب به کودک و خانواده فرزندپذیر و والدین بیولوژیک پیشگیری به عمل آید. ورود اجزاء سه گانه فرزندخواندگی در این شرایط به فرایند مشاوره ضروری است.

۱۲: بررسی وضعیت کودک در طی دوران شش ماهه آزمایشی (به صورت هفتگی)

۱۳: اعلام مراتب تأیید وضعیت مراقبتی کودک در خانواده به دادگاه جهت صدور حکم قطعی

سرپرستی

□ تبصره ۱: در صورت عدم تأیید وضعیت سرپرستی - با توجه به مصالح کودک یا خانواده فرزندپذیر - در مدت دوره آزمایشی مراتب جهت فسخ قرار به دادگاه منعکس خواهد شد.

□ تبصره ۲: چنانچه حکم سرپرستی بدون اطلاع و اعلام نظر کارشناسی سازمان بهزیستی صادر شده باشد و مخالف مصالح عالیله کودک باشد؛ می بایست نسبت به درخواست تجدید نظر از طریق دادگاه اقدام نمود.

۱۴: معرفی متقاضیان به اداره ثبت احوال جهت اخذ شناسنامه جدید از سوی دادگاه و پیگیری لازم انجام آن توسط سازمان بهزیستی.

۱۵: پیگیری انجام تعهد رسمی موضوع بند ۱۰ توسط سازمان بهزیستی.

۱۶: نظارت بر وضعیت سرپرستی به صورت مستمر از طریق مددکار اجتماعی شبیه خانواده یا کلینیک های مددکاری.

□ تبصره ۱: چنانچه با تشخیص مددکار اجتماعی و تأیید کمیته فرزندخواندگی مواردی نظیر: عدم شایستگی خانواده فرزندپذیر، سوء رفتار با کودک یا عدم شایستگی برای نگهداری و تربیت کودک تحت سرپرستی محرز نشود به نحوی که با ارائه خدمات مشاوره ای و پیگیری های کارشناسی ادامه سرپرستی ممکن نباشد یا مخاطره آمیز باشد می بایست مراتب فوراً به دادگاه جهت فسخ حکم سرپرستی اعلام شود.

□ تبصره ۲: هر گاه خانواده فرزندپذیر بنحوی از انحاء با کوتاهی یا سهل انگاری در اجرای وظایف قانونی خود موجبات آزار و صدمه روحی و روانی به کودک یا تضییع حقی از وی را فراهم آورده باشند؛ مطابق قوانین جاری می بایست با سرپرستان برخورد شود.

□ تبصره ۳: پیگیری و طرح دعاوی حقوقی و کیفری در این خصوص با کارشناس حقوقی بهزیستی استان خواهد بود.

□ تبصره ۴: در صورتی که حکم سرپرستی برای کودکان متعددی صادر شده باشد اما به تشخیص مددکار اجتماعی و تأیید کمیته فرزندخواندگی؛ سرپرستان صلاحیت نگهداری بیش از

یک کودک را نداشته باشند مراتب برای اتخاذ تصمیم نهایی می بایست فوراً به دادگاه اعلام شود.

۴. **تأمین امنیت مالی کودک**

به صراحت قانون جاری؛ هیچ یک از سرپرستان و کودک تحت سرپرستی از یکدیگر ارث نمی برند، که می بایست در مشاوره های فرزندپذیری این موضوع به صورت دقیق به متقاضیان تفهیم شود. همچنین با توجه به اینکه یکی از اهداف سرپرستی تأمین منافع مادی کودک می باشد؛ ضروری است بررسی های کارشناسی در خصوص وضعیت تمکن مالی متقاضیان به منظور اداره یک زندگی سالم و طبیعی، و تأمین و تضمین آتیه کودک از نظر اقتصادی مورد توجه کمیته فرزندخواندگی قرار گیرد. لذا انجام امور ذیل و پیگیری های لازم در این خصوص الزامی است:

۱. مصالحه و انتقال حداقل یک سوم اذرائی هایی زوجین به کودک از طریق یکی از دفاتر اسناد رسمی.

۲. در صورتی که زوجین فاقد ملک باشند اخذ تعهد انتقال یک سوم کلیه دارائی شان بعد از فوت به کودک با معرفی ضامن از طریق یکی از دفاتر اسناد رسمی .

۳. هر روش اطمینان بخش دیگری که انجام آن میسر باشد (نظیر افتتاح حساب پس انداز مسکن و بیمه و ...)

□ تبصره: تصویر سوابق قرارداد بیمه در پرونده متقاضی درج و ضبط گردد ضمن آنکه مددکار مربوطه ملزم به نظارت ماهیانه بر حساب مفتوحه کودک خواهد بود.

۲-۲) **سرپرستی موقت (امین موقت)**

سرپرستی موقت از کودکان تحت سرپرستی سازمان از روش های مؤثر جهت اجتناب از اقامت طولانی مدت کودکان در خانه های کودکان و نوجوانان (شبهانه روزی) است. در این نوع مراقبت و پرورش؛ کودکانی که علیرغم دارا بودن پدر و جد پدری از سوی آنان ترک شده یا به سبب عدم

صلاحیت اخلاقی، سرپرستی مؤثری از سوی آنها اعمال نمی شود به صورت موقت تحت سرپرستی متقاضیان قرار می گیرد.

این نوع سرپرستی؛ خاص کودکان یا متقاضیانی است که حائز شرایط قانون حمایت از کودکان بدون سرپرست منصوب سال ۱۳۵۳ نمی باشند.

۴ شرایط کودک

- ۱: کودک صرفاً دارای پدر یا جد پدری است که توانایی سرپرستی از کودک خود را ندارند.
 - ۲: پدر یا جد پدری کسی را برای سرپرستی معین نکرده اند.
 - ۳: مادر کودک با حکم دادگاه، سرپرستی کودک را بر عهده نگرفته است.
- تبصره: در این نوع سرپرستی هویت اصلی کودک حفظ می شود و تغییری در مشخصات سجلی کودک یا خانواده ایجاد نخواهد شد.

۴ شرایط متقاضی یا زوجین متقاضی

- در قانون شرط خاصی در مورد متقاضیان بیان نشده است اما بی تردید شخصی که به عنوان سرپرست و امین کودک منصوب می شود، باید بتواند پرورش جسمی و روحی کودک را تضمین کند. بنابراین شرایط ذیل در شخص سرپرست موقت (امین موقت) حائز اهمیت است:
- ۱: به ترتیب اولویت زن و شوهری که امکان بچه دار شدن را ندارند؛ یا زن و شوهر دارای فرزند مشروط به این که با سرپرستی از کودک تعداد خانواده از چهار نفر تجاوز نکند؛ یا زنان بدون شوهر برای سرپرستی حداکثر دو کودک دختر.
- تبصره: در صورتی که کودکان تحت سرپرستی اعضاء یک خانواده باشند (خواهر و برادر) به منظور جلوگیری آنان از یکدیگر رعایت تعداد خانواده الزامی نمی باشد.
- ۲: سرپرست یا سرپرستان حداقل ۳۰ سال و حداکثر ۵۰ سال داشته باشند.
 - ۳: ایرانی و مقیم ایران، مسلمان، متعهد و معتقد به مبانی اعتقادی و اسلامی باشند.

□ تبصره : متقاضیانی که با کودک رابطه خویشاوندی نسبی و سببی دارند در اولویت هستند و در صورت تشخیص کمیته شبه خانواده استان و رعایت مصالح عالیه طفل و تأیید دادگاه از برخی شرایط نظیر سن ، ترتیب اولویت مندرج در بند ۱ ، تعداد اعضاء خانواده و تمکن مالی معاف هستند.

۴: برخورداری از صلاحیت اخلاقی

۵: برخورداری از سلامت جسم و روان

۶: احراز توانایی عملی جهت نگه داری و تربیت کودک

۴ فرایند انجام کار^۱

فرایند انجام سرپرستی موقت (امین موقت) در ستاد سازمان بهزیستی استان و توسط کمیته شبه خانواده استان انجام خواهد گرفت. اعضای کمیته شامل: مدیر کل بهزیستی استان، معاون امور اجتماعی، کارشناس مسئول بخش شبه خانواده استان و شهرستان، کارشناس حقوقی، کارشناس مرتبط با موضوع (کارشناس فرزندخواندگی).

۱: تقاضانامه متقاضی یا متقاضیان مبنی بر فرزندپذیری توسط کارشناس اخذ می شود.

□ تبصره : تقاضانامه فوق الذکر می بایست دارای امضاء ، آدرس دقیق و شماره تلفن باشد.

۲: انجام مصاحبه اولیه با متقاضیان به منظور بررسی اجمالی از وضعیت قانونی و اجتماعی متقاضیان مبنی بر فرزندپذیری و در صورت تأیید؛ معرفی به دادگاه جهت تشکیل پرونده قضایی.

۳: دادگاه پس از تشکیل پرونده قضایی و معرفی متقاضیان به مرجع انتظامی و سازمان پزشکی قانونی صلاحیت متقاضیان را مورد بررسی قرار داده و در صورت تأیید متقاضیان؛ آنان را به سازمان بهزیستی معرفی می نماید.

۱- به استثناء بررسی شرایط عمومی متقاضیان یا کودک ؛ فرایند سرپرستی وقت با سرپرستی دائم از بسیاری جهات به ویژه خدمات مشاوره ای مشابه می باشند. بدین منظور اعضاء کمیته سرپرستی موقت ؛ همان اعضاء کمیته سرپرستی دائم (فرزندخواندگی) می باشند.

۴: اخذ معرفی نامه دادگاه و انجام بازدید منزل و تهیه گزارش جامع توسط مددکار اجتماعی به منظور احراز وضعیت متقاضیان از نظر اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، مذهبی و ... و اخذ مدارک لازم مشتمل بر:

الف: تصویر کلیه صفحات شناسنامه متقاضیان (زن و شوهر)

ب: تصویر سند ازدواج (در صورتی که متقاضیان زن و شوهر باشند)

ج: تصویر سند مالکیت منزل یا اجاره نامه

ه: گواهی عدم سوء پیشینه متقاضیان

و: گواهی سلامت جسمانی متقاضیان

ز: گواهی سلامت روان از متخصص

ح: گواهی اشتغال به همراه میزان تقریبی درآمد زوجین.

□ تبصره: گزارش مربوطه می بایست در پرونده متقاضیان درج شود.

۵: به منظور بررسی انگیزه های متقاضیان، ارائه راهنمایی های لازم و آموزش های حقوقی و رسیدگی به سایر مشکلات مرتبط با فرزندپذیری، متقاضیان می بایست در جلسات مشاوره فرزندپذیری شرکت نمایند.

□ تبصره ۱: تعداد جلسات به تشخیص مشاوره فرزندپذیری بستگی دارد.

□ تبصره ۲: چنانچه بین جلسات مشاوره فرزندپذیری اولیه تا زمان تحویل کودک مدت طولانی سپری شده باشد مشاوره فرزندپذیری مجدد الزامی است.

۶: طرح پرونده در کمیته شبه خانواده استان و اتخاذ تصمیم نهایی.

۷: اعلام مراتب تأیید یا عدم تأیید صلاحیت متقاضیان به دادگاه.

۸: در صورت فراهم شدن شرایط و فرا رسیدن نوبت؛ متقاضیان برای دیدار با کودک به محل اقامت وی معرفی می شوند.

۹: در صورت پذیرش کودک از سوی متقاضیان؛ اعلام مشخصات کودک جهت صدور حکم امین موقت.

۱۰: اخذ تعهدنامه در یکی از دفاتر اسناد رسمی^۱

۱۱: با صدور حکم سرپرستی موقت و ارائه آن به سازمان بهزیستی؛ کودک با رعایت موارد ذیل به متقاضیان تحویل می شود.

الف: تنظیم و امضاء صورت جلسه تحویل کودک توسط کلیه اعضای کمیته فرزندخواندگی

ب: ارسال صورت جلسه تنظیمی به مرجع قضایی الزامی است.

ج: ارائه راهنماییها و آموزشهای لازم در زمینه پرورش کودک و خصوصیات اخلاقی کودک و توصیه های لازم به خانواده در جهت مراقبت مطلوب از کودک قبل از تحویل کودک به خانواده.

د- ارائه اطلاعات راجع به گذشته و موقعیت خانوادگی کودک و نیز ارائه اطلاعات بهداشتی و پزشکی کودک با توجه به جذب و پذیرش موفق کودک در خانواده به زوجین تحویل گیرنده با رعایت حقوق و منافع کودک.

ه- فراهم آوردن زمینه مناسب روانی برای کودک و زوجین متقاضی جهت پذیرش موقعیت جدید زندگی و جلوگیری از بروز آسیب به کودک و خانواده .

۱۲: نظارت بر وضعیت سرپرستی به صورت مستمر از طریق مددکار اجتماعی شبه خانواده یا کلینیک های مددکاری.

□ تبصره ۱: چنانچه با تشخیص مددکار اجتماعی و تأیید کمیته شبه خانواده مواردی نظیر: عدم شایستگی خانواده فرزندپذیر، سوء رفتار با کودک یا عدم شایستگی برای نگهداری و تربیت کودک تحت سرپرستی محرز شود به نحوی که با ارائه خدمات مشاوره ای و پیگیری های کارشناسی ادامه سرپرستی ممکن نباشد یا مخاطره آمیز باشد می بایست مراتب فوراً به دادگاه جهت فسخ حکم سرپرستی موقت اعلام شود.

□ تبصره ۲: هر گاه خانواده فرزندپذیر بنحوی از انحاء با کوتاهی یا سهل انگاری در اجرای وظایف قانونی خود موجبات آزار و صدمه روحی و روانی به کودک یا تضییع حقی از وی را فراهم آورده باشند؛ مطابق قوانین جاری می بایست با سرپرستان برخورد شود.

□ تبصره ۳: پیگیری و طرح دعاوی حقوقی و کیفری در این خصوص با کارشناس حقوقی بهزیستی استان خواهد بود.

□ تبصره ۴: در صورتی که حکم سرپرستی برای کودکان متعددی صادر شده باشد اما به تشخیص مددکار اجتماعی و تأیید کمیته فرزندخواندگی؛ سرپرستان صلاحیت نگهداری بیش از یک کودک را نداشته باشند مراتب برای اتخاذ تصمیم نهایی می بایست فوراً به دادگاه اعلام شود.

فصل دوم - مراقبت و پرورش در خانه ها (مراکز شبانه روزی)

مراقبت و پرورش از کودکان تحت سرپرستی سازمان در خانه های کودکان و نوجوانان زمانی تجویز می شود که کلیه اقدامات و تلاش های حرفه ای در زمینه بازگشت کودک نزد والدین یا انتقال وی به خانواده جایگزین مؤثر واقع نشده باشد.

این نوع مراقبت و پرورش از فرزندان در دو نوع خانه - با مدیریت دولتی و غیردولتی - با شیوه های مراقبتی و تربیتی یکسان اعمال می شود.

(۱) انواع مدیریت های خانه های کودکان و نوجوانان

(۱-۱) خانه های دولتی

این خانه ها به تفکیک جنسی و سنی در سه مقطع سنی زیر فعالیت می نمایند:

۱- از ابتدای تولد تا شش سالگی

۲- از هفت سالگی تا دوازده سالگی

۳- از سیزده سالگی تا هجده سالگی

□ تبصره: خانه نوزادان، نونهالان و نوباوگان (شیرخوارگاه) صرفاً به صورت دولتی اداره می شوند.

۲-۱) خانه های غیردولتی (هیات امنایی)

این خانه های به تفکیک جنسی و سنی در دو مقطع سنی:

۱- از هفت سالگی تا دوازده سالگی

۲- از سیزده سالگی تا هجده سالگی

برابر ماده ۲۶ قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت مصوب ۱۳۸۱ و دستورالعمل اجرایی تاسیس، انحلال و اداره موسسات غیردولتی و خیریه موضوع بند ۱۳ ماده ۲۶ مصوب جلسه مورخ ۸۷/۳/۱۳ شورای معاونین سازمان و مطابق ضوابط ذیل فعالیت می نمایند.

۱-۲-۱) ضوابط تخصصی تاسیس و انحلال خانه های غیردولتی

خانه های غیردولتی شامل خانه های تربیتی و خانه های کودکان و نوجوانان به طریق زیر ایجاد خواهد شد:

الف: هدف کلی موسسه خیریه

موسساتی می توانند درخواست صدور پروانه تاسیس « خانه » نمایند که عبارت ذیل به عنوان هدف کلی در ماده ۸ (اهداف) اساسنامه انجمن، جامعه، گروه، کانون، خانه، جمعیت، موسسات، خیریه های موضوع بند ۱۳ ماده ۲۶ قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت مصوب ۱۳۸۰/۱۱/۲۷ آنان درج شده باشد:

« تاسیس خانه به منظور مراقبت و پرورش به صورت شبانه روزی از کودکانی که مسئولیت آنان از طریق سازمان بهزیستی استان به موسسه خیریه محول می گردد.»

ب: اهداف اختصاصی موسسه خیریه

- حمایت از کودکان و نوجوانان در راستای تحقق اصل ۲۱ قانون اساسی^{۱)}

۱- اصل ۲۱ قانون اساسی: دولت موظف است حقوق زن را در تمام جهات با رعایت موازین اسلامی تضمین کند و امور زیر را انجام دهد:

۱) ایجاد زمینه های مساعد برای رشد شخصیت زن و احیای حقوق مادی و معنوی او (۲) حمایت مادران بخصوص در دوران بارداری و حضانت فرزند و حمایت از کودکان بی سرپرست (۳) ایجاد دادگاه صالح برای حفظ کیان و بقای

- فراهم آوردن امکانات لازم جهت بهره مندی از زندگی سالم برای کودکان .
- شناخت استعدادها و توانمندی‌های کودکان و ایجاد زمینه‌های مناسب به منظور پرورش و رشد خلاقیت ها و شکوفائی استعدادهای آنان.
- فراهم آوردن زمینه تحصیل و آموزشهای حرفه‌ای مناسب برای کودکان.
- کمک به ایجاد زمینه انتقال موفق کودکان به خانواده و جامعه.
- تأمین سلامت زیستی و اجتماعی کودکان.
- پیشگیری از بروز و گسترش آسیبهای اجتماعی در کشور.
- فراهم آوردن بستر مناسب و تلاش در جهت تعالی و بالندگی معنوی ، فرهنگی و اعتقادی کودکان.

ج: کمیسیون های صدور پروانه فعالیت

- به منظور صدور پروانه ها، نظارت بر فعالیت ها، رسیدگی به تخلفات و ابطال جوازهای صادره، دو کمیسیون به شرح زیر فعالیت می نمایند.
- ۱- کمیسیون عالی صدور پروانه ها که وظیفه آن بررسی گزارش های ارسالی از کمیسیون نظارت استانی و معاونت‌های تخصصی و عمومی است.
 - ۲- کمیسیون استانی صدور پروانه ها که وظیفه آن نظارت بر عملکرد تخصصی و عمومی مراکز می باشد.
- فعالیت، نحوه تشکیل و وظایف این کمیسیون ها به شرح مقرر در آیین‌نامه اجرایی صدور، تمدید و ابطال مجوز موارد ۱۳ گانه ماده ۲۶ مصوب جلسه مورخ ۱۳۸۷/۲/۳۰ شورای معاونین سازمان می‌باشد.

خانواده ۴) ایجاد بیمه خاص بیوگان و زنان سالخورده و بی سرپرست ۵) اعطای قیمومیت فرزندان به مادران شایسته در جهت غبطه آنها در صورت نبودن ولی شرعی.

د: نظارت

نظارت عمومی بر خانه‌های غیردولتی مطابق با دستورالعمل نظارت بر موسسات و مراکز غیردولتی و خیریه موضوع ماده ۲۶ قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت مصوب مورخ ۱۳۸۷/۳/۲۰ شورای معاونین سازمان می‌باشد.

نظارت تخصصی بر نحوه فعالیت خانه‌ها، عملکرد مدیرخانه‌ها و تنظیم گزارش‌های لازم همراه با اعلام نظر براساس ضوابط و مقررات تنظیمی در بخش پنجم این دستورالعمل اعمال خواهد شد.

ه: وظایف کارشناس ناظر

وظایف کارشناس ناظر استان به شرح ذیل و مطابق روش‌هایی است که از سوی دفتر امور شبه خانواده اعلام می‌گردد:

- بررسی وضعیت ساختمان خانه (نام، نشانی، استانداردهای فضای فیزیکی)، تجهیزات، ملزومات بهداشتی خانه از نظر انطباق با مفاد فصل دوم بخش سوم این دستورالعمل.

- بررسی صلاحیت تخصصی نیروی انسانی خانه از نظر انطباق با ضوابط نیروی انسانی مندرج در فصل دوم بخش سوم این دستورالعمل.

- پیگیری و نظارت تخصصی بر اداره خانه‌ها شامل: برنامه مراقبت، وضعیت بهداشت، سلامت فرزندان، برنامه‌های غذایی، پوشاک، امور تحصیلی، پرونده بهداشتی، پرونده اجتماعی، ملاقات فرزندان، برنامه‌های فراغتی و تفریحی، آموزش مفاهیم مذهبی، مباحث رفتاری و تربیتی فرزندان، امور فرهنگی - هنری و ورزشی، مشارکت فرزندان در امور خانه، ارتباطات و مهارت‌های اجتماعی، آداب معاشرت، پول‌توجیبی و سایر امور خانه‌ها مطابق با این دستورالعمل.

- نظارت بر نحوه عملکرد تیم مراقبت و مدیر خانه یا جانشین وی (به هنگام مرخصی مدیر خانه) و ارائه راهنمایی‌های لازم براساس سطوح نظارت.

- بررسی و رسیدگی به شکایات و تخلفات واصله از خانه‌ها و تنظیم گزارش لازم به معاونت امور اجتماعی.

و: شرایط و مدارک مورد نیاز جهت صدور پروانه تاسیس

مؤسسات خیریه ای که در اساسنامه ثبت شده آنان، تاسیس خانه پیش بینی شده است می توانند با ارائه مدارک لازم مصرح در ماده ۹ دستورالعمل اجرایی تاسیس، انحلال و اداره مؤسسات غیردولتی و خیریه موضوع بند ۱۳ ماده ۲۶ قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت مصوب جلسه مورخ ۸۷/۳/۱۳ شورای معاونین سازمان درخواست صدور پروانه تاسیس نمایند:

ز: مدارک مورد نیاز جهت صدور پروانه فعالیت

- ارائه فرم درخواست صدور پروانه فعالیت
- تصویر پروانه تاسیس یا شماره ثبت
- عکس پرسنلی متقاضی دو قطعه
- تأیید اماکن
- تأیید اداره بهداشت
- تأیید محل توسط کارشناس ناظر
- تصویر مدرک تحصیلی برابر با اصل
- گواهی عدم سوء پیشینه کیفری
- گواهی عدم اعتیاد
- گواهینامه طی دوره های آموزشی مصوب دفتر امور شبه خانواده

ح: مدارک مورد نیاز جهت تمدید پروانه فعالیت

- فرم درخواست متقاضی^۱ (۳ ماه قبل از اتمام اعتبار پروانه)
- تصویر پروانه فعالیت
- عکس پرسنلی متقاضی دو قطعه
- تأیید اماکن در صورت تغییر محل خانه
- تأیید اداره بهداشت در صورت تغییر محل خانه
- تأیید عملکرد موسسه و خانه توسط کمیته شبه خانواده شهرستان و استان
- گواهی نامه طی دوره های آموزشی مصوب دفتر امور شبه خانواده

ط: صدور و تمدید پروانه فعالیت

- نحوه صدور و تمدید پروانه فعالیت مطابق با دستورالعمل اجرایی تاسیس ، انحلال و اداره موسسات غیردولتی و خیریه موضوع بند ۱۳ ماده ۲۶ قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت به شماره ۷۰۰/۸۷/۴۵۹۴۴ مورخ ۱۳۸۷/۶/۳۰ پس از انجام اقدامات ذیل صورت می پذیرد.
- معرفی ساختمان مناسب مطابق ضوابط سازمان و اخذ تاییدیه .
 - تجهیز ساختمان مطابق استاندارد موجود و اخذ تاییدیه .
 - معرفی پرسنل مورد نیاز مطابق ضوابط اعلام شده .
 - معرفی مدیر واجد شرایط و اخذ کارت مدیریت برای وی.

۱- پیوست شماره (۳)

- معاونت امور اجتماعی استان پس از وصول درخواست صدور پروانه تأسیس از سوی کمیسیون استان اقدامات زیر را انجام می دهد:

- ۱: اعزام کارشناس ناظر جهت بازدید از ساختمان و تهیه گزارش لازم.
 - ۲: ابلاغ پیشنهادات اصلاحی کارشناس ناظر جهت اجرا به موسسه خیریه تا مرحله تایید نهایی ساختمان .
 - ۳: ارائه راهنمایی در زمینه تطبیق با استانداردها برای تجهیز ساختمان توسط کارشناس ناظر ذریب .
 - ۴: ارائه راهنمایی در شیوه چیدمان اتاق ها و فضاهای موجود در ساختمان توسط کارشناس ناظر.
 - ۵: بررسی وضعیت و مشخصات پرسنل تخصصی و غیر تخصصی معرفی شده توسط موسسه خیریه به لحاظ داشتن مدارک و صلاحیت.
 - ۶: بررسی مدارک و انجام مصاحبه و تایید نهایی مدیر خانه و اعلام نتیجه به کمیسیون صدور پروانه استان جهت دریافت کارت مدیر خانه .
 - ۷: ارسال مدارک همراه با اعلام نظر نهایی به کمیسیون صدور پروانه استان .
- کمیسیون صدور پروانه استان موظف است ظرف مدت مقرر پس از اعلام نظر معاونت امور اجتماعی پروانه فعالیت خانه را با اعتبار سه سال با ذکر نام و نشانی و ظرفیت خانه، سن و جنسیت فرزندان صادر و به بهزیستی استان ابلاغ نماید و در صورت مخالفت مراتب را با ذکر علت عدم صدور مجوز، کتباً، توسط پست سفارشی به دارنده موافقت اصولی اعلام نماید.

ی: ضوابط انتخاب مدیر خانه

مدیر خانه با معرفی موسسه خیریه به کمیسیون صدور پروانه‌های استانی؛ تأیید کمیته انتخاب و بکارگیری نیروی انسانی بخش شبه خانواده استان (موضوع بخشنامه شماره ۹۰۰/۸۶/۵۰۵۰۸ مورخ ۱۳۸۶/۱۲/۲) و گزینش از نظر صلاحیت‌های عمومی و اختصاصی و پس از طی دوره‌های آموزشی مصوب دفتر امور شبه خانواده کارت مدیریت را با امضاء مدیر کل بهزیستی استان دریافت می نماید.

□ تبصره: چنانچه موسسه خیریه بیش از یک خانه کودکان و نوجوانان داشته باشد بایستی برای هر خانه مدیر جداگانه پیشنهاد و منصوب نماید.

ک: شرایط انتخاب مدیر خانه

- تابعیت جمهوری اسلامی ایران
- اعتقاد و التزام عملی به دین مبین اسلام و نظام جمهوری اسلامی ایران .
□ تبصره: برای فرزندان اقلیتهای دینی و مذهبی مدیر می‌تواند از همان اقلیت دینی انتخاب شود.

- دارا بودن حداقل ۲۵ سال و حداکثر ۴۵ سال سن برای کار با:

الف: فرزندان گروه سنی ۱۲ - ۷ سال با حداقل ۲۵ سال

ب: فرزندان گروه سنی ۱۷ - ۱۲ سال با حداقل ۳۰ سال

ج: فرزندان گروههای سنی بالاتر، ۲۰ سال به بالا

- متاهل

□ تبصره: زنان فاقد همسر در صورت برخورداری از سایر شرایط مدیریتی و با تأیید کمیته امور

شبه خانواده شهرستان و استان می‌توانند مدیریت خانه دختران را بر عهده گیرند .

- عدم سوء پیشینه کیفری

- عدم اعتیاد به مواد مخدر و سایر اعتیادات مضر و زیان‌آور

- دارا بودن کارت پایان خدمت یا معافیت دائم از خدمت وظیفه (برای آقایان)

- داشتن مدرک تحصیلی حداقل لیسانس در یکی از رشته‌های آموزش‌های، روانشناسی، علوم تربیتی، علوم اجتماعی، مطالعات خانواده، پرستاری، مشاوره و راهنمایی، مدیریت آموزشی، مدیریت رفاه، مددکاری اجتماعی با تجربه کاری حداقل ۲ سال در رشته مربوطه.
- تبصره ۱: دارندگان مدارک کارشناسی ارشد و دکتری در رشته‌های مربوطه جهت مدیر مسئولی خانه با یکسال سابقه کار از اولویت برخوردارند.
- تبصره ۲: متقاضیان دارای مدرک کارشناسی در سایر رشته‌ها می‌بایست دارای سابقه کار پرورشی و آموزشی حداقل به مدت سه سال با کودکان باشند.
- داشتن صلاحیتهای عمومی و اخلاقی
- برخوردار بودن از سلامت جسمی و روانی
- پذیرش در مصاحبه حضوری کمیته شبه خانواده شهرستان و استان
- عدم اشتغال در سایر دستگاهها، نهادها و واحدهای تولیدی، آموزشی، فرهنگی، صنفی و خدماتی.

ل: مدارک لازم برای صدور کارت مدیر خانه

- ارائه فرم درخواست برای صدور کارت مدیریت
- ارائه فرم معرفی نامه توسط موسسه خیریه
- تصویر کلیه صفحات شناسنامه
- تصویر کارت ملی
- چهار قطعه عکس ۳×۴
- گواهی عدم سوء پیشینه کیفری
- گواهی عدم اعتیاد
- گواهی گذراندن دوره های آموزشی مصوب دفتر امور شبه خانواده
- گواهی سلامت صادره از خانه‌ها بهداشتی - درمانی دانشگاه علوم پزشکی استان مربوطه.
- تائیدیه صادره از هسته گزینش در رابطه با صلاحیتهای اخلاقی و عمومی

- تأییدیه واحد حراست بهزیستی
- تصویر آخرین مدرک تحصیلی برابر با اصل
- تصویر کارت پایان خدمت یا معافیت دائم از خدمت وظیفه عمومی (برای آقایان) برابر با اصل

م: وظایف مدیر خانه غیردولتی

- رعایت حقوق و منافع عالیله کودکان.
- مسئولیت اداره تخصصی خانه از جمله برنامه های بهداشتی، غذایی، پوشاک، امور تحصیلی، پرورشی، فوق برنامه، اوقات فراغت فرزندان و امور کلیه پرسنل تخصصی و غیر تخصصی خانه.
- حضور مستمر و فعال در خانه در ساعات اداری.
- تبصره ۱: مدیر علاوه بر ساعات اداری باید در اوقات غیراداری و شبها نیز در دسترس بوده و به صورت مقتضی به خانه سرکشی نماید.
- تبصره ۲: در مواقع لزوم با معرفی جانشین واجد شرایط و کسب موافقت از بهزیستی استان مطابق قوانین و مقررات مدیر می تواند از مرخصی استفاده نماید.
- اجرای کلیه آئین نامه ها، بخشنامه ها و دستورات اداری سازمان بهزیستی.
- مسئولیت و پاسخگویی امور محوله در مقابل مدیر عامل و هیأت امناء موسسه خیریه.
- فراهم آوردن امکان اجرای برنامه های مراقبت
- اداره جلسات تخصصی خانه و تیم مراقبت.
- مطالعه و ارائه نظرات تخصصی مربوط به گزارشات مربیان و مددکاران خانه
- مطالعه پرونده اجتماعی، روانشناسی، تحصیلی و پزشکی فرزندان و در صورت نیاز اظهارنظر کارشناسی.

ن: ضوابط رسیدگی به تخلفات و شکایات

ضوابط رسیدگی به تخلفات و شکایات مطابق دستورالعمل نظارت بر موسسات و مراکز غیردولتی و خیریه موضوع ماده ۳۶ قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت مصوب مورخ ۸۷/۳/۲۰ شورای معاونین سازمان اعمال می گردد.

ص: ضوابط عمومی و اختصاصی که در صورت عدم رعایت موجب ابطال دائم یا موقت پروانه فعالیت می شود - در موارد خاص که سلامت جسمانی، روانی یا اعتقادی کودکان به هر دلیل در مخاطره باشد و در نتیجه ادامه فعالیت خانه به مصلحت فرزندان نباشد.

- در صورت فوت، زندانی، متواری، مفقودالثر، محجور شدن یا به هر دلیلی که طبق بررسی های بعمل آمده توسط مراجع ذیصلاح از مدیر خانه سلب صلاحیت شود، پس از رسیدگی موسسه می بایست جهت معرفی مدیر جدید و طی مراحل در اسرع وقت اقدام نمایند.

- پس از ابطال پروانه فعالیت توسط سازمان بهزیستی کلیه مواردی که به تشخیص مدیریت بهزیستی استان نیاز به پیگیری های قضایی دارد ضروری است که به دفتر حقوقی سازمان اعلام تا بررسی و اقدام لازم صورت پذیرد.

- به هنگام تعطیلی خانه، کلیه مسئولیت های کیفری و حقوقی متوجه موسسه خیریه و مدیر خانه است.

- در صورت بروز هر گونه ضرر و زیان مادی و معنوی به کودکان، مسئولیت های حقوقی و کیفری متوجه موسسه خیریه و مدیر بوده و در صورت بروز جرم، مجرم به مقامات ذیصلاح معرفی و تا تعیین تکلیف قانونی موقتاً خانه توسط بهزیستی استان اداره خواهد شد.

- پس از تعطیلی موقت یا دائم خانه به هر دلیل، اعضاء هیات مدیره، مدیرعامل موسسه و مدیر خانه می بایست همکاری لازم را با سازمان جهت انتقال فرزندان تا تعیین تکلیف نهایی به خانه دیگر یا سازمان بعمل آورند.

- پس از تعطیل خانه به هر دلیل ، موسسه خیریه یا مدیر می‌بایست کلیه سوابق ، مدارک و مستندات فرزندان را عیناً به بهزیستی استان عودت دهند.

- تعطیلی موقت یا دائم خانه بدون هماهنگی قبلی با بهزیستی استان ممنوع و در صورت عدم رعایت موسسه خیریه و مدیر پاسخگوی مسائل بعدی در مراجع ذیصلاح می‌باشند.

ق: مقررات عمومی

- علاوه بر مقررات عمومی مصرح در ماده ۱۲ دستورالعمل اجرایی تأسیس، انحلال و اداره مؤسسات غیردولتی و خیریه موضوع بند ۱۳ ماده ۲۶ قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت مصوب جلسه مورخ ۸۷/۳/۱۳ شورای معاونین سازمان موارد ذیل نیز می‌بایست رعایت گردد:

- خانه‌ها می‌بایست دارای پروانه فعالیت معتبر از سازمان بهزیستی باشند.

- شروع فعالیت خانه و تحویل کودک به موسسه قبل از کسب پروانه فعالیت از سازمان بهزیستی مطلقاً ممنوع می‌باشد.

- مؤسسات خصوصی فاقد پروانه فعالیت نگهداری کودکان بدون سرپرست ؛ موظف هستند به منظور ادامه فعالیت مطابق با قوانین جاری پروانه فعالیت خود را مطابق با ضوابط ماده ۲۶ قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت از سازمان بهزیستی دریافت نمایند. در چنین مواردی ضروری است:

الف: سازمان بهزیستی همکاری لازم با موسسه را مبذول نماید.

ب: کودکان با هماهنگی نیروی انتظامی و پس از تحقیقات اولیه و طی مراحل قانونی از طریق مراجع ذیصلاح قضایی به سازمان معرفی و پذیرش شوند تا مطابق ضوابط و مقررات جاری؛ مراقبت و پرورش آنان از سوی سازمان به موسسه سپرده شود.

- خانه‌هایی که بدون کسب پروانه فعالیت از سازمان بهزیستی تحت هر عنوان فعالیت می‌نمایند و حاضر به اخذ پروانه در بهزیستی نباشند غیر قانونی محسوب شده و حسب مورد توسط بهزیستی استان مربوطه مراتب جهت جلوگیری از فعالیت به مراجع ذیصلاح قضایی معرفی خواهد شد.

- موسسه خیریه متعهد به رفع نیازهای کودکان و ارائه خدمات مناسب به آنان در راستای کلیه فعالیت ها و برنامه های دفتر امور شبه خانواده مبتنی بر انتقال به خانواده و خانواده جایگزین یا رسیدن به استقلال و خودکفایی کودکان باشد.

- موسسه خیریه می بایست دارای توانمندی اقتصادی بوده و به اعتبارات و منابع دولتی وابستگی نداشته باشد.

- انتخاب عناوینی که منجر به بروز آسیبهای عاطفی فرزندان و انگشت‌نما شدن آنان گردد برای خانه ها ممنوع می باشد.

- انتشار هر گونه آگهی و بروشور توسط موسسه یا خانه می بایست با تایید سازمان بهزیستی صورت پذیرد.

- پروانه فعالیت قابل انتقال به غیر نمی باشد.

- پروانه فعالیت و کارت مدیر خانه می بایست در معرض دید - در تابلویی - در محل ساختمان خانه می بایست نصب گردد.

- مراقبت و پرورش از کودکان تحت سرپرستی سازمان فعالیت غیرسیاسی و غیر انتفاعی بوده و در چهارچوب مقررات نظام جمهوری اسلامی ایران، مستقل از هر گونه وابستگی به احزاب و گروههای سیاسی و طبق مفاد اساسنامه تیب و ضوابط و مقررات مربوطه سازمان صورت خواهد گرفت .

- انجام هر گونه فعالیت مغایر با برنامه ها و فعالیت های دفتر امور شبه خانواده که مخالف با اصول تربیتی فرزندان است با تشخیص کمیته شبه خانواده شهرستان و استان در خانه های کودکان و نوجوانان ممنوع است.

- کلیه ضوابط و استانداردهای مربوط به تجهیزات، نیروی انسانی و مقررات اداره خانه توسط دفتر امور شبه خانواده ابلاغ و خانه موظف به رعایت آن است.

- در صورت درخواست موسسه خیریه و تایید کارشناسان استان ادامه مراقبت و پرورش کودکانی که به مقاطع سنی بالاتر رسیده‌اند در خانه قبلی پس از تمدید پروانه فعالیت مشروط به اینکه فرزندی که سن وی متناسب با سایرین باشد در خانه پذیرش نگردد بلامانع است.

- در صورت عدم فعالیت خانه به هر علت به مدت حداکثر شش ماه موضوع جهت اتخاذ تصمیم نهایی به کمیسیون صدور پروانه اعلام خواهد شد.

- پذیرش و ترخیص کودک در خانه‌ها صرفاً از طریق معرفی بهزیستی استان یا شهرستان مربوطه و پس از معرفی مقام قضایی انجام خواهد پذیرفت.

- هر گونه اعمال خلاف موازین اخلاقی و اسلامی یا مغایر با شئون حرفه‌ای در خانه تخلف محسوب و با متخلفین برابر قوانین و مقررات برخورد خواهد شد.

- خانه کودکان و نوجوانان غیردولتی موظف است در مکاتبات با نهادها، سازمانها و ... صرفاً از ارم، مهر و سربرگ مخصوص خود استفاده نمایند.

- رعایت کامل قانون کار در مورد کارکنان خانه و قوانین وزارت بهداشت و سایر قوانین جاری مملکتی از سوی کلیه پرسنل خانه الزامی است.

- استفاده از پروانه فعالیت محدود به شهرستانی است که پروانه فعالیت برای آن صادر شده است، تغییر محل خانه باید قبلاً به اطلاع و تأیید سازمان بهزیستی استان برسد.

- کارشناس ناظر استان مجاز است از کلیه فعالیت‌های خانه در هر زمان بازدید بعمل آورند و توضیحات لازم را از مسئولین خانه‌ها درخواست نماید.

۲-۲-۱) شرایط پرداخت یارانه به خانه‌های غیردولتی

به خانه‌های غیردولتی یارانه تعلق خواهد گرفت که حائز شرایط ذیل باشد:

۱: دارای پروانه تأسیس موسسات خیریه موسسات غیردولتی و خیریه موضوع بند ۱۳ ماده ۲۶ قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت باشد.

۲: دارای پروانه فعالیت مطابق با بند ۲ ماده ۲۶ قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت باشد.

۳: موسسه خیریه ائین نامه ها و دستورالعمل های تخصصی سازمان را پذیرفته و وفق آنها خانه را اداره نمایند.

۴: تحت نظارت تخصصی سازمان بوده و نظارت سازمان را بپذیرد.

۵: نیازمند اخذ یارانه پرداختی از سوی سازمان باشد و این امر به تایید بهزیستی استان برسد.

□ تبصره: پرداخت و برقراری مجدد یارانه ها در ابتدای هر سال مالی، منوط به تأیید عملکرد موسسه خیریه و صرف هزینه ها در ردیف و برنامه های مربوط به فعالیت ها و طرح های دفتر امور شبه خانواده است.

۴ ضوابط و مقررات واگذاری مدیریت خانه های دولتی به موسسات خیریه (موضوع ماده ۸۸ قانون تنظیم بخشی

از مقررات مالی دولت)

خانه های نوزادان، نونهالان و نوباوگان (شیرخوارگاه) به علت عواملی چون حساسیت گروه سنی، خدمات تخصصی نیروی انسانی نظیر پزشک، پرستار و ...، تجهیزات ویژه و استاندارد، تخصصی بودن فعالیت ها در این بخش، وجود ارتباط تنگاتنگ شیرخوارگاه ها در فرایند فرزندخواندگی و نیازمندی به اجرای نظارت دقیق، الزام می بایست به شکل دولتی اداره گردد. به استثناء شیرخوارگاه ها واگذاری مدیریت مراکز دولتی به خانه های غیردولتی؛ موضوع بند ج ماده ۸۸ قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت براساس ضوابط ذیل صورت می پذیرد:

۱- همکاری هیأت امناء متقاضی به مدت حداقل دو سال در بخش نگهداری از کودکان.

□ تبصره: به دلیل حساسیت موضوع نگهداری دختران سیزده تا هجده ساله، چنانچه هیأت امناء متقاضی مرکز نگهداری دخترانه بزرگسال باشد سابقه این همکاری بایستی سه سال باشد.

۲- ارزیابی توانایی ها، صلاحیت تخصصی، رعایت ضوابط و استانداردهای سازمان و نیز عملکرد موسسات متقاضی در مدت همکاری می بایست مورد تأیید کارشناس امور شبه خانواده و کمیته واگذاری استان باشد.

۳- توجه به تعهد، دانش و توانایی کلیه نیروی انسانی شاغل در خانه های کودکان و نوجوانان هیات امنایی از اهمیت ویژه ای برخوردار است. به همین منظور علاوه بر مدرک تحصیلی مرتبط توجه به سایر معیارها از جمله سوابق عملی و آشنایی به امور تعلیم و تربیت و علاقه مندی به کودکان تحت سرپرستی سازمان از جمله ضروریاتی است که می بایست در انتخاب هیات امناء متقاضی و نیروی انسانی شاغل در خانه ها مورد توجه قرار گیرد.

۴- توانمندی اقتصادی اعضاء هیات امناء و عدم وابستگی به اعتبارات و منابع دولتی به عنوان یکی از معیارهای سنجش می بایست مورد توجه کمیته واگذاری استان قرار گیرد بدین نحو که تقاضای واگذاری می بایست بدون انگیزه مادی باشد.

نظر به این که قراردادهای پیمان مدیریت در طول سال منعقد می شود می بایست هیات امناء به منابع و اعتبارات دولتی وابسته نباشند تا این که استان بتواند با پیش بینی منابع اعتباری در سال های آتی این موسسات را نیز در لیست مراکز برخوردار از یارانه ملی - استانی قرار دهد.

۵- با انعقاد قرارداد پیمان مدیریت ، موسسه متعهد به رفع نیازهای کودکان و ارائه خدمات مناسب به آنان در راستای کلیه ضوابط و دستورالعمل های اجرایی دفتر امور شبه خانواده مبتنی بر انتقال به خانواده و خانواده جایگزین یا رسیدن به استقلال و خودکفایی فرزندان است.

۶- مؤسسات به هیچ وجه به طور مستقل مجاز به پذیرش و ترخیص فرزندان تحت سرپرستی سازمان نمی باشند و کلیه این اقدامات از طریق مراجع قانونی و با نظارت دقیق سازمان بهزیستی صورت خواهد پذیرفت.

۷- تغییر کاربری مرکز و انجام هر گونه فعالیت مغایر با برنامه ها و فعالیت های دفتر امور شبه خانواده که مخالف با اصول تربیتی فرزندان است با تشخیص کمیته شبه خانواده شهرستان و استان در خانه های کودکان و نوجوانانی که براساس ماده ۸۸ قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت به موسسات غیردولتی واگذار شده اند، ممنوع می باشد.

۸- موسسه خبریه موظف است در مکاتبات با نهادها، سازمانها و ... صرفاً از آرم، مهر و سربرگ مخصوص خود استفاده نمایند.

۹- نیروهای تخصصی مراکز دولتی واگذار شده می‌بایست با حفظ پست سازمانی و شرح وظایف مشخص شده در امر نظارت، پایش و ارزیابی فعالیت‌های فرزندان و همچنین برنامه‌ریزی منطقه‌ای شبه خانواده فعالیت خود را ادامه دهند و از بکارگیری آنان در سایر بخش‌های سازمان ممانعت بعمل آید. همچنین اجتناب از حذف ردیف‌های موجود ضروری است.

۲) شرایط خانه‌ها (دولتی و غیردولتی)

۲-۱) شرایط عمومی خانه

شرایط عمومی خانه‌های دولتی و غیردولتی در سه زمینه ساختار فیزیکی، بهداشت جسمی و روانی فرزندان و نیروی انسانی مطرح است.

۲-۱-۱) ساختار فیزیکی

- انتخاب محل خانه در محدوده مناسب فرهنگی و اجتماعی شهر و با توجه به ضوابط شهرسازی و شهرداری و با امکان دسترسی آسان به خدمات شهری.
- برخورداری از استحکام و ایمنی لازم مطابق با ضوابط شهرداری و کنترل و نظارت عالی دفتر مهندسی سازمان.
- دسترسی و برخورداری از کلیه تسهیلات و خدمات شهری (آب سالم و بهداشتی، برق، گاز، تلفن)

- مستقل بودن خانه و عدم انجام هر گونه فعالیت غیر از خدمات اختصاصی
- برخورداری از فضای عمومی و فضای فیزیکی لازم به تناسب تعداد فرزندان.
- رعایت کامل اصول بهداشتی در تعیین و اختصاص فضاهای مناسب از لحاظ نور، رنگ و ...
- برخورداری از تسهیلات و سیستم گرمایش و سرمایش مناسب
- برخورداری از سیستم اعلام خطر و وسایل اطفاء حریق و نصب چراغ اضطراری در کلیه اتاق‌ها

- مناسب سازی فضاهای فیزیکی برای معلولین (پیش بینی رمپ، توالت فرنگی، دستشویی و...)
- داشتن منبع ذخیره آب (حداقل برای مصرف ۱۲ ساعت) برای کلیه خانه الزامی است.
- قرار گرفتن محل خانه در بافت مناسب شهری ترجیحاً در منطقه ای که فرهنگ و آداب و شرایط طبقه متوسط حاکم می باشد.
- مکان شیرخوارگاه ها ترجیحاً در خیابان های اصلی شهر نباشد اما دسترسی سریع و آسان به خدمات شهری داشته باشد.
- محل اقامت کودکان و تناسب آن با تعداد کودکان و نحوه زندگی که می بایست شبیه به محیط خانواده باشد مطابق ضوابط و استانداردهای اعلام شده دفتر امور شبه خانواده است.
- به منظور رعایت حفظ شأن و کرامت انسانی فرزندان تحت سرپرستی؛ نصب تابلو با ذکر نام خانه در محل درب ورودی و به هر شیوه ممنوع است.
- فهرست اسامی پرسنل شاغل در خانه و ساعات کار و رشته تخصصی آنان باید در محل خانه در تابلو نصب گردد.
- انجام فعالیت های غیر مرتبط و مغایر با اصول و ضوابط مندرج در آئین نامه، دستورالعمل اجرایی و بخشنامه های سازمان بهزیستی (دفتر امور شبه خانواده) در خانه ممنوع می باشد.

۲-۱-۲) بهداشت جسمی و روانی فرزندان

- داشتن برنامه مراقبت و مرور و تدوین ضابطه مند برای کلیه کودکان هر شش ماه یکبار الزامی است.
- برنامه های مراقبت و پرورش مطابق ضوابط و مقررات کار تیمی طراحی و اجراء گردد.
- توجه به تغذیه کودکان براساس نیازهای سنی و جنسی با رعایت استانداردهای مربوط به آن، توجه به سلايق و نظرات کودکان و در نظر گرفتن آداب و رسوم فرهنگی، بومی و جغرافیایی منطقه، با مشورت کارشناس تغذیه به تناسب هر فصل تنظیم گردد.

- توجه به بهداشت فردی کودکان به خصوص در زمینه انجام واکسیناسیون، درمان، نظافت دائمی (استحمام به موقع، شستشوی دست، استفاده از وسایل شخصی و ...) رعایت نکات بهداشتی، بهداشت محیط امری ضروری است.
- برنامه ریزی مناسب جهت اوقات فراغت و بازی کودکان در محیط خانه و اجتماع و با رعایت مصالح و نظرات کودکان در راستای پرورش معنوی و اجتماعی آنان صورت پذیرد.
- برخورداری کلیه کودکان مقیم در خانه ها از مزایای بیمه درمانی ضروری است.
- رعایت دقیق موازین مربوط به حفظ حرمت و عزت کودکان به ویژه در امور مربوط به جلب مشارکتهای مادی و معنوی افراد خیر ضروری است.
- نظارت و ارزشیابی وضعیت کودکان از طریق تیم مراقبت و مسئول خانه و ثبت گزارشات لازم در پرونده اجتماعی کودک ضروری است.
- تأمین روانی و رشد اجتماعی، عاطفی کودکان در برنامه ریزی مناسب از وظایف اصلی مسئولین خانه کودکان می باشد.
- تأمین نیازهای روان شناختی کودک اعم از خدمات روان شناسی، مشاوره ای و مددکاری در طول اقامت کودکان در خانه ها می بایست مورد توجه قرار گیرد.
- برنامه ریزی آموزشی متناسب با سن کودک، به منظور ارتقاء و رشد شخصیت و شکوفایی استعداد آنان.
- برنامه ریزی شیفت کاری مربیان خانه ها به نحوی که ضمن رعایت بهداشت روانی آنان منجر به ارتقاء کیفیت خدمات به کودکان شود.
- برنامه ریزی و تقویت رفتارهای اجتماعی از طریق رشد اعتماد به نفس در کودکان و تغذیه عاطفی آنان و شرکت دادن کودکان در فعالیتهای گروهی و جمعی مدنظر قرار گیرد.
- تلاش در جهت شبیه نمودن محیط خانه ها به کیفیت زندگی در خانواده.
- تلاش در جهت جلب نظر کودکان در کلیه برنامه های مربوطه به پذیرش، مراقبت و پرورش در خانواده و خانه ها با رعایت ضوابط کار تیمی.

- ممنوعیت باز دیدهای فردی و جمعی افراد غیرمسئول از خانه ها و جلوگیری از انگشت نما شدن کودکان.

- برنامه ریزی در جهت تقویت رفتارها و باورهای مذهبی و اعتقادی کودکان به صورت مناسب به منظور تقویت نقطه اتکال آنان

- سوء رفتار با کودکان همچون تنبیهات بدنی و عاطفی، خشونت، تهدید، تحقیر، بی توجهی، عدم رسیدگی به امور آنان و ... از سوی کلیه افراد مسئول و غیرمسئول مطلقاً ممنوع است.

□ تبصره: اعلام موارد سوء رفتار با کودکان توسط هر فرد مطلع و اعلام آن در اسرع وقت به دفتر امور شبه خانواده الزامی و عدم رعایت آن مجازات های اداری و انتظامی را به همراه خواهد داشت.

۳-۱-۲) نیروی انسانی

به دلیل عدم برخوردار بودن کودکان تحت سرپرستی در خانه های کودکان و نوجوانان از کارکردهای طبیعی مراقبت های خانوادگی؛ این وظیفه خطیر به عهده نیروی انسانی این بخش قرار می گیرد. به همین دلیل نقش این نیروها در خانه ها به دلایل متعدد و اساسی گسترده، عمیق و تعیین کننده می باشد. لذا شرایط انتخاب این افراد بر اساس ضوابط ابلاغ شده برای انتخاب و بکارگیری نیروی انسانی بخش شبه خانواده موضوع بخشنامه شماره ۹۰۰/۸۶/۵۰۵۰۸ مورخ ۸۶/۱۲/۲ در دو بخش شرایط عمومی و اختصاصی و طی دوره های آموزشی مصوب دفتر امور شبه خانواده به شرح زیر انجام می گیرد:

الف: ویژگی های عمومی

- داشتن احساس مسئولیت، تعهد، وجدان کاری، علاقه و تمایل به کار تربیتی

- داشتن نگرش و باورهای مثبت به فرزندان و دوست داشتن آنها

- آگاهی و دانش و داشتن مهارت های شغلی شامل:

۱: آگاهی کافی از اهداف تعلیم و تربیت

- ۲: داشتن سلامت جسمی و روانی و اعتماد به نفس بالا
- ۳: پایبندی به اصول اعتقادی، اخلاقی، اجتماعی و معنوی جامعه و عمل به آن
- ۴: آشنایی با مراحل مختلف رشد و تحول کودک و داشتن دانش کافی در مورد روانشناسی کودکان و نوجوانان
- ۵: آشنایی با مهارت های زندگی
- ۶: دارا بودن خلاقیت و ابتکار عمل
- ۷: راز داری و صبوری
- ۸: توانمندی در دفاع از حقوق کودکان
- ۹: توانایی ارائه نقش الگویی در تربیت
- ۱۰: عدم بکار گیری تنبیه بدنی و توانایی استفاده از روش های مؤثر در تشویق و تنبیه
- ۱۱: توانایی استفاده از مشارکت و توانایی کودکان در امر تربیت و همچنین اداره امور
- ۱۲: توانایی انجام کار بصورت مشارکتی و تشویق افراد به همکاری برای اندیشیدن و تصمیم گیری
- ۱۳: تمایل به یادگیری به طور مستمر
- ۱۴: داشتن انگیزه قوی برای انجام کار دشوار تربیت کودکان
- ۱۵: اعتقاد به لزوم توانمند ساختن کودکان به وسیله فراهم کردن فرصت برای آنها تا مهارت های خودشان را با تقویت اعتماد به نفس شناسایی کرده و توسعه دهند.
- ۱۶: کلیه کارکنان شاغل و همکار در خانه می بایست دارای کارت سلامت معتبر از خانه ها بهداشتی درمانی وزارت بهداشت و درمان باشند.

ب: ویژگی های اختصاصی

ویژگی های تخصصی نیروی انسانی در سه بخش مربی، مددکار و روانشناس بر اساس ضوابط ابلاغ شده مددکاران اجتماعی و روانشناسان بخش شبه خانواده به شرح زیر می باشد.

۴ ویژگی های مددکاران اجتماعی در بخش مراقبت شبانه روزی

نظر به اهمیت نقش مددکاران اجتماعی در رشد و پرورش و انتقال موفق فرزندان به جامعه، مناسب است انتخاب مددکاران از میان افراد دارای مهارت ها و ویژگی های زیر صورت گرفته و در جهت تقویت آن در مددکاران شاغل تلاش شود.

۱- داشتن حداقل تحصیلات لیسانس در رشته مددکاری یا خدمات اجتماعی

□ تبصره: در صورت وجود محدودیت در خصوص بکارگیری نیروهای فوق الذکر می توان از سایر رشته های تحصیلی مرتبط (روانشناسی، علوم تربیتی و مشاوره) مشروط بر گذراندن دوره های آموزشی تنوری و عملی بهره گرفت.

۲- دارای صلاحیت تخصصی و عمومی و مورد تأیید کمیته انتخاب و بکارگیری نیروی انسانی بخش شبه خانواده استان (موضوع بخشنامه شماره ۹۰۰/۸۶/۵۰۵۰۸ مورخ ۱۳۸۶/۱۲/۲) باشد.

□ تبصره: معمولاً گزینش و مصاحبه استخدامی در دو سطح عمومی و تخصصی صورت می پذیرد. گزینش در بخش اول در زمینه بررسی صلاحیت های اخلاقی، سیاسی و اعتقادی براساس معیارها و سیاست های پذیرفته شده سازمان توسط هسته مرکزی گزینش انجام می گیرد و مصاحبه تخصصی به منظور سنجش میزان علاقه مندی، تعهد، سلامت روان، عزت نفس و تخصصی بودن افراد متقاضی برای کار در بخش شبه خانواده توسط کمیته های استانی به کارگیری نیروی انسانی انجام خواهد پذیرفت.

۳- آغاز به کار مددکار تحت نظر سرپرست مددکاری.

۴- به کارگیری مهارت کار با گروه با استفاده از اصول پویایی شناسی گروه فرزندان تحت سرپرستی.

۵- مهارت کشف استعدادها و کمک به رشد خود شکوفایی فرزندان در گروه

۶- مهارت کشف نیازها و برنامه ریزی در جهت برآوردن آنها بخصوص در زمینه برنامه ریزی برای اوقات فراغت فرزندان

۷- مهارت خودارزشیابی از مداخلات حرفه ای

۸- مهارت در انجام کار تیمی

۹- مهارت برقراری رابطه حرفه ای با فرزندان و سیستم مراقبت

۱۰- مهارت شناسایی منابع اجتماعی و استفاده از آنها

۴ ویژگی روان شناسان در خانه کودکان و نوجوانان

۱- روانشناس خانه کودکان و نوجوانان می بایست از بین فارغ التحصیلان رشته روان شناسی با گرایش های بالینی، تربیتی، عمومی و استثنایی در مقاطع کارشناسی، کارشناسی ارشد و بالاتر به کار گرفته شود.

۲- دارای صلاحیت تخصصی و عمومی و مورد تأیید کمیته انتخاب و بکارگیری نیروی انسانی بخش شبه خانواده استان (موضوع بخشنامه شماره ۸۵۰۵۰۸/۸۶/۹۰۰ مورخ ۱۳۸۶/۱۲/۲) باشد.

□ تبصره: معمولاً گزینش و مصاحبه استخدامی در دو سطح عمومی و تخصصی صورت می پذیرد. گزینش در بخش اول در زمینه بررسی صلاحیت های اخلاقی، سیاسی و اعتقادی براساس معیارها و سیاست های پذیرفته شده سازمان توسط هسته مرکزی گزینش انجام می گیرد و مصاحبه تخصصی به منظور سنجش میزان علاقه مندی، تعهد، سلامت روان، عزت نفس و تخصصی بودن افراد متقاضی برای کار در بخش شبه خانواده توسط کمیته های استانی به کارگیری نیروی انسانی انجام خواهد پذیرفت.

۳- روانشناس خانه ترجیحاً تجربه کار با کودکان و نوجوانان را داشته باشد.

۴- ترجیحاً هم جنس فرزندان باشد.

۵- به مهارت هایی از قبیل سنجش، تشخیص (اجرای آزمون های هوش، آزمون های استعداد، آزمون های پیشرفت تحصیلی و...) و مداخلات درمانی مسلط باشد.

۶- توانایی آموزش مباحثی همچون دوره های مهارت های زندگی، آموزش ابراز وجود، اعتماد به نفس و ... را برای فرزندان داشته باشد.

۷- به منظور ارائه خدمات آموزشی فوق به فرزندان خود نیز دوره های آموزشی مورد نیاز را گذرانده و مهارت های مورد نظر را داشته باشد.

۸- توانایی ارائه خدمات مشاوره شغلی، تحصیلی و ازدواج را داشته باشد و دوره های آموزشی مرتبط با این خدمات را بگذراند.

۴ ویژگی مربیان تربیتی خانه های کودکان و نوجوانان

از آنجا که در خانه های کودکان و نوجوانان امر مهم تعلیم و تربیت فرزندان بطور مستقیم بر عهده مربیان می باشد لذا نقش این افراد به دلایل متعدد و اساسی بسیار گسترده، عمیق و تعیین کننده بوده و مستقیماً روی شخصیت و رفتار فرزندان اثر می گذارد، به همین دلیل انتخاب این افراد هم بسیار تعیین کننده و مهم می باشد.

ضوابط بکارگیری مربیان امور تربیتی به این شرح می باشد:

۱- دارا بودن مدرک تحصیلی حداقل لیسانس در رشته های علوم تربیتی، روانشناسی و سایر رشته های مرتبط

۲- متعهد و معتقد و عامل به مبانی و دستورات اسلام

۳- دارای صلاحیت تخصصی و عمومی و مورد تأیید کمیته انتخاب و بکارگیری نیروی انسانی

بخش شبه خانواده استان (موضوع بخشنامه شماره ۹۰۰/۸۶/۵۰۵۰۸ مورخ ۱۳۸۶/۱۲/۲)

□ تبصره: معمولاً گزینش و مصاحبه استخدامی در دو سطح عمومی و تخصصی صورت می پذیرد. گزینش در بخش اول در زمینه بررسی صلاحیت های اخلاقی، سیاسی و اعتقادی براساس معیارها و سیاست های پذیرفته شده سازمان توسط هسته مرکزی گزینش انجام می گیرد و مصاحبه تخصصی به منظور سنجش میزان علاقه مندی، تعهد، سلامت روان، عزت نفس و تخصصی بودن افراد متقاضی برای کار در بخش شبه خانواده توسط کمیته های استانی به کارگیری نیروی انسانی انجام خواهد پذیرفت.

۲- ضوابط امور روانشناسی در خانه کودکان و نوجوانان موضوع بخشنامه شماره ۸۲۲/۱/۲/۱۴۹۹ مورخ

۱۳۸۵/۹/۴

۴- ترجیحاً متأهل بودن

۵- داشتن سلامت روحی و جسمی (با تأیید کمیته تخصصی استانی و انجام گزینش های روانی و روانشناختی توسط متخصصین امر)

۶- دارا بودن حداقل ۲۵ و حداکثر ۴۵ سال سن برای کار با :

الف- فرزندان گروه سنی ۱۲ - ۷ سال با حداقل ۲۵ سال

ب- فرزندان گروه سنی ۱۷ - ۱۲ سال با حداقل ۳۰ سال

ج- فرزندان گروههای سنی بالاتر، ۳۰ سال به بالا

۷- گذراندن یک دوره آموزش توجیهی مباحث مربوط به فرزندان شبانه روزی ها و مراقبت شبانه روزی

۸- گذراندن حداقل ۴۵ روز کارورزی در محل کار در کنار مربیان با تجربه و همزمان بازدید و حضور در سایر مراکز با گروه های سنی و جنسی مختلف و همچنین آشنایی با وظایف مددکاری و روانشناسی.

۹- عدم جابجایی غیرکارشناسی مربیان خانه‌ها.

۲-۲) شرایط اختصاصی خانه ها

خانه ها از نظر شرایط اختصاصی مطابق استاندارد و ضوابط تعیین شده دفتر امور شبه خانواده و با رعایت موارد ذیل تشکیل خواهند شد:

۱-۲-۲) خانه موقت

خانه‌های موقت می بایست با تفکیک سنی و با ظرفیت حداکثر ۱۰ نفر در کنار خانه‌ها تشکیل شود. کارکرد خانه‌های موقت علاوه بر رسیدگی به امور کودکان و ارزیابی وضعیت بهداشتی آنان و انجام اقدامات مددکاری در زمینه بازگشت مجدد فرزندان نزد والدین می باشد. بنابراین چنانچه با بررسی ها و انجام اقدامات حرفه‌ای تیم مراقبت؛ زمینه بازگشت کودک نزد والدین فراهم نشود انتقال کودکان کودک به خانه موقت منتقل خواهد شد.

- ۱- انتقال کودکان به خانه تربیتی یا کودکان و نوجوانان منوط به اقامت در خانه موقت است.
- ۱- خانه های موقت ترجیحاً در محل ساختمان خانه های کودکان و نوجوانان با تفکیک جنسی و در دو گروه سنی زیر شش سال و بالای شش سال تشکیل می شود مگر در مواردی که این امکان فراهم نباشد.
- ۲- انتقال کودک به خانه موقت می بایست به همراه پرونده اجتماعی اولیه کودک صورت پذیرد.
□ تبصره: همراهی کودک توسط یک مددکار اجتماعی در زمان انتقال به خانه موقت الزامی است.
- ۳- انجام آزمایشات پزشکی و تشخیصی (خون، ادرار و مدفوع) و ثبت نتایج آن در پرونده بهداشتی کودک به صورت اولیه الزامی می باشد.
- ۴- در طول اقامت کودک در خانه موقت می بایست نسبت به تشخیص بیماری های پرخطر همچون ایدز و هیپاتیت و بیماری های مسری مثل بیماری های انگلی و عفونی و دیگر بیماری ها مانند سل و بیماری های پوستی و... آزمایشات لازم بعمل آید.
□ تبصره ۱: چنانچه پس از آزمایشات لازم کودک بیمار تشخیص داده شود در صورت ضرورت به بیمارستان اعزام و در غیر این صورت تمهیدات لازم جهت جلوگیری از انتقال بیماری از سایرین بعمل آید.
- تبصره ۲: جدایی کودک از سایرین صرفاً براساس تشخیص پزشک و براساس ضرورت صورت خواهد گرفت.
- ۵- در طول اقامت کودک در خانه موقت رسیدگی به نیازهای روانشناختی کودک باتوجه به ناملایمات روحی قبل از پذیرش و نگرانی های کودک در هنگام ورود و توجه به احساس جدایی از خانواده و توجه به ایجاد امکانات مربوط به ارتباط سالم با خانواده و بستگان، پیشگیری از بروز افسردگی و سایر مشکلات روانی و تلاش در جهت اجتماعی شدن کودک در محیط جدید و برقراری ارتباط مناسب با گروه همسالان از وظایف تیم تخصصی می باشد.

۶- جلوگیری از وقفه در تحصیل کودکان از وظایف مهم تیم مستقر در خانه موقت می باشد. در صورت وقوع وقفه های کوتاه مدت و اجتناب ناپذیر، بایست با استفاده از شیوه های مناسب از بدو ورود کودک به خانه موقت، تداوم تحصیلی او تضمین گردد.

۷- بکارگیری پزشک عمومی یا متخصص داخلی به صورت نیمه وقت یا تمام وقت، یک پرستار یا بهیار و پرسنل تخصصی (مربی و کارشناس مرتبط) در هر شیفت در این خانه ها الزامی است.

۲-۲-۲) خانه نوزدان، نونهالان و نوباوان (شیرخوارگاه)

در این خانه ها رعایت نکات ذیل الزامی است:

- ۱- کودکان زیر پنج سال از قاعده تفکیک سنی مستثنی هستند.
- ۲- کنترل وضعیت واکسیناسیون کودک در بدو ورود و در طول مدت اقامت وی در خانه.
- ۳- مراقبت و پرورش کودکان در بخش های مختلف خانه با توجه به نیاز گروه های سنی نوزاد، نونهال و نوباوه.
- ۴- توجه کافی به بهداشت و تغذیه کودکان با در نظر گرفتن شاخص های رشد کودکان در سنین مختلف.
- ۵- توجه کافی به ایمنی، تجهیزات از جمله تخت، وسایل برقی و وسایل حرارتی و... و وسایلی که به نحوی می تواند برای این گروه حادثه آفرین باشد.
- ۶- توجه به رشد شناختی کودکان و برنامه ریزی مناسب جهت رفع هر گونه آسیب، تاخیر و یا عقب ماندگی کودکان
- ۷- زمینه سازی و ارائه آموزش های اولیه جهت تعالی رشد و نمو کودک از قبیل نشستن، راه رفتن، تکلم و غیره در طول اقامت کودک در خانه
- ۸- بکارگیری پزشک متخصص اطفال، روانشناس، یک پرستار یا بهیار در هر شیفت و یک مربی برای حداکثر شش کودک بین سنین نوزادی تا ۱/۵ سالگی، ۱/۵ تا ۳ سالگی و ۳ تا پایان ۵ سالگی در این خانه ها الزامی است.

۴ دایه رضاعی

برابر سنت های دینی و تاریخی؛ ضروری است تا اقدامات لازم جهت شناسایی بانوان واجد شرایط شیردهی (دایه رضاعی) به منظور تغذیه نوزدان مقیم در شیرخوارگاه ها مطابق ضوابط ذیل صورت گیرد:

الف: شرایط عمومی دایه رضاعی

- ۱- ایرانی، مسلمان و متعهد به مبانی شرعی.
- تبصره: در مورد کودکان اقلیت های دینی برابر موازین اقلیت ها رفتار گردد.
- ۲- برخورداری از سلامت جسم و روان
- تبصره: انجام آزمایشات پزشکی لازم بویژه HIV و هپاتیت ضروری است.

ب: فرایند انجام کار

شیردهی نوزدان از طریق دایه رضاعی صرفاً در خانه های نوزدان و بدون انتقال کودک به منزل دایه رضاعی، با رعایت شرایط ذیل امکان پذیر است:

۱- اخذ تقاضانامه متقاضی (دایه رضاعی) به انضمام تصویر کلیه صفحات شناسنامه و رضایت نامه همسر شرعی و قانونی.

□ تبصره: تقاضانامه فوق الذکر می بایست دارای امضاء متقاضی، آدرس دقیق و شماره تلفن باشد.

۲- بررسی صلاحیت متقاضی (فردی، خانوادگی، اجتماعی و اعتقادی) طبق گزارش مددکاری.

۳- اخذ گواهی سلامت جسمانی و روانی از پزشک متخصص.

۴- تایید و تصویب کمیته شبه خانواده استان.

۵- آموزش مراقبت، پرورش و تغذیه به دایه رضاعی قبل یا همزمان با دوران شیردهی.

۶- نظارت تخصصی و مستمر بر انجام فعالیت در دوران شیردهی و ارزیابی وضعیت رشد جسمانی، بهداشت کودک و ارائه گزارشات لازم در این خصوص.

□ تبصره: مدت شیرخوارگی تا اتمام دو سالگی طفل می باشد.

۷- پرداخت هزینه ها مطابق جدول شماره ۳ (بخش ششم) این دستورالعمل در صورت درخواست دایه رضاعی.

۸- چنانچه امکان تحویل کودک به دایه رضاعی و خانواده وی به صورت سرپرستی دائم (فرزندخواندگی) یا سرپرستی موقت (امین موقت) فراهم گردید با انجام بررسی کارشناسی و توجه کامل به مصالح جسمی و عاطفی کودک زمینه انتقال کودک به خانواده با رعایت سایر شرایط مندرج در این دستورالعمل و اولویت انجام می گیرد.

۳-۲-۲) خانه کودکان و نوجوانان

کودکان در این خانه ها در دو گروه سنی از هفت سالگی تا دوازده سالگی و از سیزده سالگی تا هجده سالگی به تفکیک جنس تحت مراقبت و پرورش قرار می گیرند. در زمینه انجام اقدامات ذیل ضروری است:

- پذیرش کودک در شهر محل تولد یا شهرهای همجوار مگر در موارد استثنایی و براساس مصلحت و تشخیص کمیته شبه خانواده استان.

- مراقبت و پرورش خواهران و برادران تا حد امکان در یک خانه یا در خانه هایی که امکان ملاقات آنان با یکدیگر به آسانی فراهم شود و اجتناب از جدایی آنان در شهرهای مختلف با فاصله مکانی دور و در عدم امکان پذیرش خواهران و برادران حتی المقدور در مراکز همجوار با کمترین بعد مسافت.

- ارسال تصویر کلیه مدارک مربوط به پرونده اولیه کودک به همراه وی به واحدی که کودک تحت مراقبت و پرورش قرار می گیرد.

- بایگانی و نگهداری مدارک اولیه در محل ستاد پذیرش و هماهنگی یا اداره بهزیستی شهرستان.
- ارسال خلاصه اطلاعات جدید از محل اقامت کودک حداکثر ظرف یک ماه به بخش شبه خانواده ستاد بهزیستی استان
- اجتناب از جابجایی غیرکارشناسی کودکان از مکانی به مکان دیگر به منظور جلوگیری و ثبات نسبی در زندگی و روابط کودکان با یکدیگر و خانواده مگر در موارد ضروری و به تشخیص کمیته شبه خانواده استان.
- انجام اقدامات لازم جهت مشارکت کودکان در اداره امور خانه و نظارت و ارزشیابی فعالیت‌های آنان.
- ارائه آموزش‌های لازم جهت فراگیری مسائل اعتقادی و تشویق و ترغیب کودکان به انجام تکالیف مذهبی، تقویت تعهد ایمانی و آشنایی کامل با فرهنگ، شعائر، سنن و مراسم دینی.
- برنامه‌ریزی‌های اردوئی و اوقات فراغت با توجه به نیازها و علایق کودکان، اهداف تربیتی و پرورشی، بهداشت روانی کودکان و فراگیری مهارت‌های اجتماعی.
- توجه به نظرات و سلیقه‌های کودک در خرید لباس و سایر برنامه‌های زندگی و مشارکت عملی آنان در این خصوص.
- توجه به امور تحصیلی کودکان و در صورت نیاز استفاده از معلم کمکی و اعزام کودکان به کلاس‌های تقویتی.
- برقراری ارتباط مناسب و منظم با مراکز تحصیلی فرزندان در راستای حفظ حرمت و عزت آنان در محیط تحصیلی.
- تلاش در جهت انتخاب حداقل یک « حامی » برای کلیه کودکان تحت مراقبت در خانه‌ها (موضوع بخشنامه شماره ۱۶۵/۱۰۱۱/۸۲۲ مورخ ۷۹/۱۲/۸)

- ایجاد زمینه لازم جهت فراگیری آموزش های فنی و حرفه ای (همراه با تحصیل) در بین نوجوانان (پسر و دختر) با توجه به سن و جنس آنان به گونه ای که توانایی انطباق و اشتغال پایدار آنان را قبل از ورود به جامعه فراهم نماید.

□ تبصره: این برنامه می بایست برای کلیه کودکان و حداقل چهار سال قبل از زمان ترخیص به طور مستمر و منظم پیش بینی و اجرا گردد.

- برنامه ریزی جهت آموزش و فراگیری حداقل یک رشته ورزشی یا هنری مورد علاقه فرزندان.

- بکارگیری یک مربی به ازاء حداکثر ۱۰ کودک در هر شیفت در تمام مدت شبانه روز در این خانه ها الزامی است.

۴-۲-۲) خانه تربیتی

ضوابط خانه های تربیتی مطابق با تعریف موجود وفق آئین نامه مربوط به خانه های تربیتی قابل اجرا بوده و موارد ذیل می بایست مدنظر قرار گیرد:

۱- پذیرش فرزندان در خانه های تربیتی می بایست با تأیید تیم ارزیابی بهزیستی استان صورت پذیرد.

□ تبصره: در صورت تأیید پذیرش فرزند در خانه تربیتی، زمان احتمالی اقامت وی در خانه توسط تیم ارزیابی مشخص می شود.

۲- خروج فرزندان از خانه های تربیتی با پیشنهاد تیم درمان و تأیید تیم ارزیابی امکان پذیر است.

□ تبصره: تیم ارزیابی در بهزیستی هر استان شامل کارشناس مسئول شبه خانواده، یک نفر روان پزشک، روانشناس، مددکار و مشاور می باشد.

۳- گروه هدف در خانه های تربیتی، فرزندان دارای مشکلات عاطفی رفتاری می باشند که توسط تیم مراقبت خانه موقت یا خانه کودکان و نوجوانان به تیم ارزیابی معرفی خواهند شد.

۴- تعداد فرزندان در خانه های تربیتی حداکثر ۱۰ نفر می باشد.

۵- تیم درمان خانه های تربیتی ارائه خدمات تخصصی در جهت بهبود و اصلاح رفتار گروه هدف را بر عهده دارند.

۶- انتقال فرزندان به خانه تربیتی و خانه های کودکان و نوجوانان یا خانواده می بایست با هماهنگی و تأیید تیم ارزیابی و کمیته شبه خانواده شهرستان و استان انجام گیرد.

۷- تکمیل فرم های برنامه مراقبت در این خانه ها به صورت ماهیانه ضروری است.

۸- نظارت بر نحوه فعالیت خانه های تربیتی بر عهده بهزیستی استانها از طریق انجام بازدید و دریافت گزارش عملکرد سه ماهه از بهزیستی شهرستان مربوطه می باشد.

۹- یکارگیری دو مری به ازاء هر ۱۰ فرزند در هر شیفت ، یک مددکار، یک روانشناس، یک روان پزشک به صورت پاره وقت و یک خدمتگزار در این خانه ها الزامی است.

۵-۲-۲) خانه مستقل

- فرزندان به خانه مستقل وارد خواهند شد که بنا به تشخیص تیم مراقبت و تأیید کمیته شبه خانواده شهرستان و استان شرایط ترخیص برای آنان فراهم باشد و صرفاً به منظور آمادگی جهت ورود به زندگی مستقل و جامعه وارد این خانه ها خواهند شد.

- ورود کلیه فرزندان قبل از تشکیل زندگی مستقل در اشکال مختلف، به خانه مستقل الزامی است.

- خواهران و برادران ترجیحاً در خانه مستقل به صورت یکجا زندگی می کنند.

- مدت زندگی در خانه مستقل شش ماه است که بنا به ضرورت و به تشخیص تیم مراقبت و تأیید کمیته شبه خانواده شهرستان و استان تا یک دوره شش ماهه دیگر قابل تمدید می باشد.

- تعداد کودکان مقیم خانه حداقل ۳ و حداکثر ۷ نفر می باشد.

- محل اقامت فرزندان در خانه مستقل می بایست متناسب با تعداد آنان انتخاب شود.

- چیدمان وسایل مورد نیاز فرزندان در بدو ورود به خانه مستقل و در طول اقامت آنان تا حد امکان با همفکری و مشارکت آنان صورت پذیرد.

خانه مستقل به مثابه سایر مسکن‌های شخصی بوده و خارج از فضای اداری در نظر گرفته می‌شود و یک نفر مددکار بر وضعیت فرزندان نظارت مستمر خواهد داشت.

- اصول و ضوابط مدیریت خانه های مستقل مطابق با دستورالعمل و ضوابط خانه های کودکان و نوجوانان بوده و به شکل دولتی اداره می‌شوند.

- فرزندان در دوره طی دوران اقامت از هزینه های امداد ماهیانه برخوردار خواهند شد.

- با توجه به اینکه خانه مستقل آخرین مرحله نگهداری قبل از ترخیص و استقلال نوجوانی می‌باشد دقت نظر خاص در اجرای ضوابط کار تیمی و مرور تنظیم برنامه های اجتماعی و بین فردی، مهارت مراقبت از خود و تأمین نیازهای مادی و معنوی با بهره گیری از نیروهای تخصصی (روانشناس و مددکار) ضروری است.

- برنامه ریزی در زمینه اوقات فراغت و ارائه خدمات مشاوره ای در تمامی زمینه های امور خانه باید با تعامل و هماهنگی فرزندان انجام پذیرد.

۴ ضوابط و مقررات فرهنگی - تربیتی فرزندان تحت سرپرستی

با توجه به مأموریت دفتر امور شبه خانواده مبنی بر ارائه خدمات تربیتی و پرورشی برای کلیه فرزندان واجد شرایط به منظور توانمندسازی آنان برای حضور موفق در عرصه زندگی مستقل اجتماعی مفهوم فرهنگ و تربیت یک مفهوم گسترده ای خواهد بود که از دایره اوقات فراغت، مسافرت، آموزش و ... فراتر رفته و برنامه ریزی وسیعی را از بدو پذیرش برای فرزندان می‌طلبد. لذا به منظور پرهیز از پراکنده کاری و اعمال سلايق شخصی ضوابط و مقررات یکسان؛ اجرای برنامه های فرهنگی تربیتی به منظور پاسخگویی به نیازهای فرزندان به دلایل ذیل ضروری است:

- نیاز به آموزش و تقویت باورهای صحیح دینی و مذهبی فرزندان و کمک به قدرت شناسایی و تفکیک حقایق از موهومات .

- نیاز به شناخت ارزشهای انسانی و حقوق و وظایف خویش بعنوان عضوی از جامعه .

- نیاز به خودشناسی و درک صحیح از استعدادها، توانایی ها و نیازهای خویشان.

- نیاز به پذیرش نقش مؤثر خویش بعنوان مرد یا زن خانواده در آینده .

- نیاز به شناخت ارزش و اهمیت خانواده برای فرد و جامعه .
- نیاز به شناخت و درک صحیح از تاریخ و فرهنگ خویش.
- نیاز به حفظ تعادل هیجانی و عاطفی در یادگیری و مقاومت در شرایط نامساعد زندگی .
- نیاز به شناخت زندگی سالم و کیفیت برخورداری از آن.
- نیاز به برخورداری از بهداشت جسمی و روانی .
- نیاز به شناخت ارزش ها و اهمیت برقراری روابط سالم در اجتماع و کسب مهارت‌های اجتماعی.
- نیاز به شناخت استعداد‌های شغلی و کسب استقلال اقتصادی .
- نیاز به استفاده هدفمند و بهینه از اوقات فراغت .
- نیاز به پیشرفت های تحصیلی و آشنایی با یافته های علمی جدید .
- نیاز به پاسخگویی به بحران هویت در فرزندان

۴ رابطه تربیت و فعالیت‌های فوق برنامه

تربیت به معنای کسب معرفت و مهارت‌ها و ارزش‌های لازم برای سازگاری با محیط در هر مرحله از مراحل رشد و تکامل است نوجوان همانند سایر افراد برای بهره مندی از زندگی سالم و لذت بخش به تربیت نیاز دارد تا او را ضمن ارضای نیازها در بروز و گسترش استعدادها و توانایی‌هایش کمک و راهنمایی نماید.

هدف اساسی همه فعالیت‌های تربیتی این است که انگیزه ها و محرک‌های لازم برای ادامه رشد و تکامل طبیعی و سالم فرزندان را ایجاد نماید و امکانات کسب موقعیت و مهارت‌های ضروری و ارزش‌های بهینه را برای برخورداری از زندگی مطلوب فراهم آورد. دنیای نو مستلزم تربیت نو است و رسیدن به این هدف از دو طریق میسر می گردد:

- ۱- از راه فعالیت‌های رسمی و محدود به کلاس درس تحت عنوان برنامه تحصیلی (درسی) .

۲- از طریق فعالیتهای غیررسمی (فوق برنامه) که همانند برنامه رسمی می بایست از نظریات و قوانین یادگیری پیروی نماید. بدین معنی که موجب رضایت خاطر کودک و نوجوان شود. معنا دار و برای یاد گیرنده قابل درک باشد. در واقع با تجارب و نیازهای وی مرتبط و هماهنگ بوده و از الگوهای مطلوب برای آموزش فرزندان برخوردار شود. زیرا انسان از راه تقلید از الگوها و سرمشق ها و همانند سازی با آنان می آموزد. لذا مسئولان اجرای برنامه های فرهنگی تربیتی می بایست از هر لحاظ سرمشق و الگوی مناسبی برای فرزندان باشند. فعالیتهای فوق برنامه اساساً اجتماعی هستند و در واقع وظیفه همه کارشناسان و دست اندر کاران مراقبت از کودکان و نوجوانان است که در تدوین و اجرای برنامه ها نقش فعال ارائه نمایند.

◀ ویژگی های مورد نیاز در برنامه ریزی فعالیتهای فرهنگی و تربیتی (فوق برنامه)

اهمیت فعالیتهای فوق برنامه نه تنها کمتر از آموزشهای رسمی نیست بلکه مکمل آنها است و عامل مهمی در فرایند جامعه پذیری افراد می باشد و در صورتی موفق خواهد بود که دارای ویژگیهای زیر باشد:

- به شرایط، ویژگیها، استعدادها، نیازها و رغبتهای فرزندان توجه شود.

- غیررسمی و غیرتحمیلی باشد

- تنظیم و اجرای برنامه ها با سازماندهی و مشارکت فعال خود فرزندان صورت پذیرد

- شرکت فرزندان در فعالیتهای بصورت انتخابی باشد

- نسبت به تنوع رغبتهای فرزندان پاسخگو باشد

- در برنامه ریزی و فعالیتهای ابداع و ابتکار مورد توجه قرار گیرد

- نشاط انگیز و لذت بخش باشد.

- ابعاد زیستی، روان شناختی، جامعه شناسی و رسوم شناسی رفتار فرزندان را در برنامه ریزی ها مورد توجه قرار دهد.
- برنامه ریزی فعالیتهای فرهنگی تربیتی با توجه به شرایط فرهنگی و اجتماعی وامکانات موجود انجام شود.
- نیروی انسانی مناسب و علاقمند در اجرای برنامه ها مورد توجه قرار گیرد.
- به امکانات محیطی مورد نیاز توجه نماید.
- برای هر فعالیت هدف های رفتاری مشخص تعیین و میزان پیشرفت در دستیابی به اهداف مورد ارزشیابی قرار گیرد.
- مجموعه دست اندرکاران امر مراقبت از فرزندان (اعضای تیم تخصصی) با یکدیگر همکاری و هماهنگی داشته باشند
- به ارتباط تنگاتنگ و هم پوشی فعالیتهای غیررسمی با برنامه های رسمی توجه شود
- فعالیتهای فرهنگی تربیتی با توجه به یافته های علمی و تربیتی جدید تنظیم شود.

بخش چهارم - انتقال به خانواده یا جامعه

سیاست اصلی حوزه شبه خانواده؛ اجتناب از طولانی شدن مدت اقامت کودکان در مراکز شبانه‌روزی و ایجاد شرایط مساعد جهت انتقال موفق به خانواده یا جامعه است. بنابراین کلیه برنامه‌ها می‌بایست بر اصل کلی فوق پایه‌گذاری شود.

۴ ترخیص

فرآیندی است که آغاز آن از ابتدای پذیرش و پایان آن ورود موفق و ایمن به اجتماع است. بی تردید ترخیص موفق فرزندان با برنامه ریزی‌ها و نحوه عملکرد تیم تخصصی مراقبت در زمان مراقبت و پرورش پس از پذیرش ارتباط مستقیم دارد.

- تبصره ۱: پیگیری و نظارت بر وضعیت فرزندان ترخیصی حداکثر تا پنج سال بر عهده مددکار پیگیری کننده می‌باشد و پس از این مدت و در صورت بروز مشکل، با بررسی کارشناسی و بر حسب نوع مشکل به حوزه‌های مرتبط در سازمان یا سایر مراکز تخصصی معرفی خواهند شد.
- تبصره ۲: منظور از مددکار پیگیری کننده، مددکار بهزیستی شهرستان مربوطه می‌باشد.

فصل اول: اشکال انتقال به خانواده

(۱) بازگشت کودک نزد والدین

(۲) انتقال به خانواده جایگزین

شرایط و نحوه بازگشت کودک نزد والدین یا انتقال وی به خانواده جایگزین به شکل سرپرستی دائم (فرزندخواندگی) و سرپرستی موقت (امین موقت) در بخش سوم این دستورالعمل تعیین گردیده است.

فصل دوم: اشکال انتقال به جامعه (ورود به زندگی مستقل)

ورود به زندگی مستقل شامل فرزندانی می‌شود که بنا به دلایل گوناگون، امکان بازگشت نزد والدین یا انتقال به خانواده جایگزین را نداشته و در زمان مناسب و به تشخیص تیم مراقبت و تأیید کمیته شبه خانواده شهرستان و استان امکان و توانایی زندگی مستقل را دارا می‌شوند.

□ تبصره: ورود به زندگی مستقل قبل از رسیدن فرزند به سن ۱۸ سال تمام شمسی ممنوع می باشد.

(۱) تحصیل در دانشگاه

- چنانچه فرزندان دانشجو تمایل به ترخیص و زندگی مستقل در شهر محل اقامت داشته باشند می بایست حداقل به مدت شش ماه در خانه‌های مستقل به منظور کسب آمادگی و کسب مهارت های لازم زندگی اقامت داشته باشند.

- چنانچه شرایط ترخیص برای فرزندان دانشجو فراهم نباشد و محل تحصیل فرزند در همان شهر محل اقامت خود تعیین شده باشد زندگی وی تا پایان دوره کارشناسی در همان خانه کودکان و نوجوانان بلامانع است.

- چنانچه علیرغم تلاش‌های فوق‌الاشاره، محل تحصیل فرزند در محلی به غیر از استان محل سکونت تعیین شود، با معرفی و پیگیری استان مبدأ و همکاری استان مقصد می بایست امکانات لازم جهت بهره‌مندی وی از خوابگاه دانشجویی یا خانه دانشجویی و خدمات رفاهی فراهم شود.

□ تبصره: به منظور ساماندهی و نظارت منظم بر زندگی فرزندان و جلوگیری از رفت و آمدهای غیرضروری آنان می بایست به گونه‌ای برنامه ریزی شود تا حد امکان فرزندان در دانشگاه های دولتی و غیرانتفاعی استان مربوط یا مناطق جغرافیایی و بومی خود انتخاب رشته نمایند.

(۲) خدمت سربازی

پسران تبعه ایران و تحت سرپرستی سازمان بهزیستی پس از رسیدن به سن مشمولیت و در طول خدمت سربازی از برنامه های رفاهی به شرح ذیل برخوردار می شوند:

- فرزندان واجد شرایط خدمت سربازی می بایست حداقل شش ماه قبل از شروع خدمت جهت آمادگی وارد خانه مستقل شوند.

- در صورتی که محل خدمت سربازی فرزند در استان محل زندگی وی باشد می‌بایست هزینه‌های ترخیص (تأمین مسکن، لوازم ضروری زندگی ...) با تشکیل و تأیید کمیته شبه خانواده شهرستان و استان تأمین گردد.
- مکاتبه و پیگیری با ادارات نظام وظیفه عمومی در خصوص تعیین محل خدمت فرزند در استان محل سکونت خود الزامی است.
- چنانچه علی‌رغم تلاش‌های فوق‌الذکر، محل خدمت فرزند در محلی به غیر از استان محل سکونت تعیین شود، با معرفی و پیگیری استان مبدأ و همکاری استان مقصد می‌بایست امکانات لازم جهت بهره‌مندی وی را از خدمات رفاهی^۱ فراهم شود.
- ترخیص نهایی فرزندان پسر و پرداخت هزینه‌های ترخیص (موضوع بخش ششم دستورالعمل) پس از پایان خدمت نظام وظیفه امکان‌پذیر می‌باشد.

۳) اشتغال

- حضور فرزندان پس از اشتغال به مدت شش ماه در خانه مستقل ضروری است.
- فرزندان قبل از ورود به خانه مستقل مکلف به طی دوره‌های آموزش مهارت‌های حرفه‌ای و آموزش مهارت‌های زندگی هستند. اما تکمیل آموزش‌های فوق‌الذکر در صورت نیاز و به تشخیص تیم مراقبت و تأیید کمیته شبه خانواده شهرستان و استان در خانه مستقل بلامانع است.
- حرفه‌آموزی در حد تخصصی؛ حداقل در یک رشته و بر حسب علاقه برای کلیه فرزندان در طی دوران مراقبت، قبل از ورود به خانه مستقل و تشکیل زندگی مستقل ضروری است.
- پرداخت سرمایه‌کار برای فرزندان مطابق بخش ششم دستورالعمل صرفاً یک بار امکان‌پذیر است.

۱- خدمات رفاهی شامل: تأمین محل اقامت، ارائه خدمات مشاوره‌ای و مددکاری و ... است.

□ تبصره ۱: در صورت موفقیت و استفاده بهینه فرزند از سرمایه کار به عنوان تشویق؛ با تشخیص تیم مراقبت و تأیید کمیته شبه خانواده شهرستان و استان و در صورت وجود اعتبار پرداخت مجدد آن بلامانع است.

□ تبصره ۲: تعیین مبلغ سرمایه مجدد و پرداخت آن با تأیید کمیته شبه خانواده شهرستان و استان امکان پذیر می باشد.

۴) ازدواج

۱- ورود فرزندان قبل از ازدواج به خانه مستقل الزامی است.

۲- ازدواج فرزندان در کلیه مراحل، با رعایت آداب و رسوم محل و با نظارت و شرکت اعضای تیم مراقبت و کمیته شبه خانواده شهرستان و استان صورت می پذیرد.

□ تبصره ۱: حضور زوجین و پدر و مادر (در صورت امکان) در جلسات تصمیم گیری در کمیته های شبه خانواده الزامی است.

□ تبصره ۲: تیم مراقبت قبل از هر گونه اقدام در زمینه ازدواج فرزند، می بایست مطابق مندرجات فرم های ویژه ازدواج کلیه بررسی ها و اقدامات و موارد مورد نیاز مربوط به شناسایی زوجین و تناسب را مورد توجه قرار داده و در صورت تأیید با در نظر داشتن موافقت فرزند، مراتب را جهت اتخاذ نهایی به کمیته شبه خانواده شهرستان و استان اعلام نماید.

□ تبصره ۳: کمیته شبه خانواده بنا به ضرورت در زمینه ازدواج می تواند از نظرات سایر متخصصین نظیر مشاور خانواده بهره گیرد.

۳- فراهم آوردن شرایط استفاده زوجین از خدمات مشاوره ای قبل و بعد از ازدواج به منظور تحکیم بنیان خانواده الزامی است.

۴- مشارکت فعال مسئولین بهزیستی در برگزاری مراسم ازدواج فرزند به منظور رعایت آداب و سنن و تشریفات مرسوم، الزامی می باشد.

فصل دوم: فرایند انتقال فرزند به خانواده یا جامعه

هرگونه تصمیم‌گیری در مورد انتقال کودکان و نوجوانان به خانواده یا جامعه می‌بایست از طریق تشکیل و تأیید و طی مراحل در تیم مراقبت، کمیته‌های شبه خانواده شهرستان و کمیته شبه خانواده استان با مشارکت و حضور فرزند صورت پذیرد.

- تشکیل کمیته‌های فوق برای ورود فرزندان به زندگی مستقل، در دو مرحله؛ قبل از ورود به خانه مستقل و قبل از خروج از آن و ورود به زندگی مستقل الزامی است.

- به منظور ایجاد شرایط استقلال و خودکفایی کودکان معلول (جسمی یا ذهنی) جهت انتقال به خانواده یا جامعه می‌بایست با معاونت توانبخشی استان تعاملات لازم صورت پذیرد.

بخش پنجم - نظارت و پیگیری

مدیران استان ها، معاونین امور اجتماعی، کارشناسان ستادی امور شبه خانواده، مدیران شهرستان ها، کارشناسان (رابط) شهرستان ها، کمیته های تخصصی و کارشناسان مسئول خانه های کودکان و نوجوانان (مدیران) به ترتیب اولویت مسئولیت نظارت بر وضعیت مراقبت و پرورش کودکان در خانه ها و خانواده ها را برعهده دارند.

مبنای ارزیابی وضعیت کودکان مقیم در خانه ها (دولتی و غیردولتی)، نزد خانواده و خانواده جایگزین و پس از تشکیل زندگی مستقل براساس دستورالعمل تخصصی مراقبت از کودکان تحت سرپرستی سازمان، برنامه ها، طرح ها و سایر فعالیت های ابلاغ شده از سوی ستاد سازمان و استان است که در سه فصل مطرح است.

فصل اول: پیگیری و نظارت در خانه ها

- ۱- پیگیری و نظارت بر نحوه ثبت اطلاعات در فرم های ارسالی (برنامه مراقبت، صورت جلسه ها و غیره).
 - ۲- اجرای صحیح برنامه مراقبت برای کودکان مقیم خانه ها توسط تیم مراقبت.
 - ۳- حضور در محل خانه های کودکان و نوجوانان توسط کارشناسان (رابط) بخش شبه خانواده بهزیستی شهرستان به صورت ماهیانه و ثبت و ضبط گزارش بازدید توسط وی در دفتر « گزارش های خانه ها » با قید تاریخ و امضاء.
- تبصره ۱: ارسال گزارش بازدیدهای ماهیانه به صورت ماهیانه به بخش شبه خانواده استان.
- تبصره ۲: چنانچه در زمینه فعالیت خانه مانع یا مشکلی مشاهده شد علاوه بر اعلام مورد به بخش شبه خانواده استان می بایست پیگیری های لازم در زمینه رفع آن در اسرع وقت صورت پذیرد.

۴- نظارت مستمر بر نحوه عملکرد بخش شبه خانواده شهرستان ها توسط کارشناسان ستادی استان ها از طریق حضور در محل به صورت ماهیانه و برگزاری جلسات مشترک کارشناسی به منظور ارائه راه کارهای تخصصی و اجرایی در زمینه رفع موانع و مشکلات موجود.

۵- ارسال گزارش دقیق از ارزیابی کارشناسان شبه خانواده به معاونت امور اجتماعی استان هر سه ماه یکبار.

۶- ارائه نتایج حاصله از ارزیابی و نظارت بر عملکرد بخش شبه خانواده توسط معاونت امور اجتماعی به مدیر کل بهزیستی استان.

۷- اعلام گزارش کامل از وضعیت خانه های کودکان و نوجوانان (دولتی و غیردولتی) هر شش ماه یک بار توسط مدیر کل بهزیستی استان به دفتر امور شبه خانواده ستاد سازمان.

□ تبصره: در موارد خاص نظیر سوء رفتار یا سایر مشکلات احتمالی اعلام گزارشات به ستاد سازمان می بایست در اسرع وقت صورت پذیرد. عواقب سوء عدم توجه به این امر متوجه مسئولین بهزیستی استان خواهد بود.

فصل دوم - پیگیری و نظارت در خانواده

(۱) پیگیری و نظارت پس از بازگشت نزد والدین

۱- پیگیری امور کودکانی که پذیرش شده و با فعالیت های حرفه ای مددکاری زمینه بازگشت آنان نزد والدین فراهم شده باشد توسط مددکار شهرستان و پیگیری امور کودکان مقیم در خانه کودکان و نوجوانان که زمینه بازگشت آنان به خانواده (والدین یا جایگزین) فراهم می شود با مددکار واحد منتقل کننده است.

□ تبصره: چنانچه محل زندگی کودک در فاصله دور از واحد منتقل کننده یا سایر شهرستان ها باشد؛ ضمن هماهنگی با بهزیستی مقصد و ارسال خلاصه ای از پرونده کودک به محل سکونت جدید، کلیه بازدیدها توسط مددکار پیگیری کننده بهزیستی در محل سکونت کودک صورت خواهد پذیرفت .

۲- پیگیری‌های مقدماتی به مدت یکسال و بدین روال ادامه می‌یابد:

- در سه ماهه اول، هر ماه یک بازدید

- از ماه سوم تا یکسال به صورت فصلی

□ تبصره: ثبت گزارشات بازدیدها در پرونده اجتماعی کودک ضروری است.

۳- چنانچه به تشخیص مددکار پیگیری‌کننده ادامه زندگی کودک نزد والدین یا خانواده جایگزین به مصلحت کودک نباشد می‌بایست مراتب در اسرع وقت به مقام قضایی اعلام شود.

۴- درج گزارش دقیق به صورت سه ماه یکبار درخصوص ارزیابی برنامه‌های نظارتی در پرونده اجتماعی کودک.

۲) پیگیری و نظارت در سرپرستی دائم (فرزندخواندگی)

۱- پس از تحویل کودک به خانواده در طول دوره آزمایشی (شش ماهه) می‌بایست وضعیت کودک در خانواده فرزندپذیر در ماه اول؛ هفته‌ای یک بار و در ماه‌های بعد به صورت ماهیانه استمرار

می‌یابد.

۲- پس از حصول اطمینان از پذیرش و تفاهم متقابل کودک و خانواده و تأمین نیازهای مادی و معنوی کودک در خانواده به تشخیص کارشناس گزارشات لازم جهت صدور حکم قطعی به مراجع ذیصلاح قضایی ارائه شود.

□ تبصره ۱: در صورت صلاحدید مددکار این مدت حداکثر بمدت یکسال قابل تمدید می‌باشد.

□ تبصره ۲: پیگیری لازم در مورد انجام تعهدات مالی زوجین نظیر انتقال یک سوم اموال، افتتاح حساب پس انداز و ... توسط نماینده سازمان بهزیستی.

۳- در مواردی که گزارشاتی مبنی بر سوء رفتار با فرزندخوانده اخذ گردد مددکار پیگیری‌کننده می‌تواند ضمن در نظر گرفتن مصالح کودک، جهت بررسی وضعیت وی به هر طریق ممکن مداخله

نموده و نسبت به رفع یا ارائه گزارش به کمیته فرزندخواندگی استان جهت تصمیم نهایی اقدام نماید.

۴- پیگیری و نظارت بر زندگی کودک در خانواده به مدت یک سال از تاریخ صدور حکم قطعی به صورت ماهیانه توسط واحد منتقل کننده انجام می یابد.

□ تبصره: نظارت و پیگیری می بایست با دقت نظر کارشناسی به شیوه ای انجام پذیرد که به انسجام خانواده و حفظ ارتباط کودک با خانواده خدشه ای وارد ننماید.

۵- در هر زمان که با تشخیص مددکار اجتماعی پیگیری کننده ادامه زندگی کودک در خانواده به مصلحت کودک یا خانواده نباشد، پس از بررسی و تأیید کمیته شبهه خانواده استان مراتب به مراجع قضائی اعلام گردد.

۶- در صورت دریافت هرگونه اطلاعات در خصوص نامناسب بودن وضعیت زندگی کودکان در خانواده پیگیری امور مطابق بندهای قبلی ضروری می باشد.

۷- پس از یکسال از تاریخ صدور حکم قطعی سرپرستی دائم، در راستای حفظ منافع کودک و خانواده، مددکار پیگیری کننده می بایست وضعیت کودک را (ترجیحاً بصورت نامحسوس) بررسی و پیگیری نماید.

۳) پیگیری و نظارت در سرپرستی موقت (امین موقت)

۱- پس از تحویل کودک به خانواده می بایست وضعیت کودک در خانواده فرزندپذیر در ماه اول؛ هفته ای یک بار و در ماه های بعد به صورت ماهیانه استمرار می یابد.

۲- پس از حصول اطمینان از پذیرش و تفاهم متقابل کودک و خانواده و تأمین نیازهای مادی و معنوی کودک در خانواده به تشخیص کارشناس گزارشات لازم تهیه و تنظیم شود.

□ تبصره: پیگیری لازم در مورد انجام تعهدنامه رسمی مبنی بر مراقبت از کودک و ... مطابق بخش سوم دستورالعمل.

۳- در مواردی که گزارشاتی مبنی بر سوء رفتار با کودک اخذ گردد مددکار پیگیری کننده می تواند ضمن در نظر گرفتن مصالح کودک، جهت بررسی وضعیت وی به هر طریق ممکن مداخله نموده و نسبت به رفع یا ارائه گزارش به کمیته شبه خانواده استان جهت تصمیم نهایی اقدام نماید.

□ تبصره: نظارت و پیگیری می بایست با دقت نظر کارشناسی به شیوه ای انجام پذیرد که به انسجام خانواده و حفظ ارتباط کودک با خانواده خدشه ای وارد ننماید.

۴- در هر زمان که با تشخیص مددکار اجتماعی پیگیری کننده ادامه زندگی کودک در خانواده به مصلحت کودک یا خانواده نباشد، پس از بررسی و تأیید کمیته شبه خانواده استان مراتب به مراجع قضائی اعلام گردد.

۵- در صورت دریافت هرگونه اطلاعات در خصوص نامناسب بودن وضعیت زندگی کودکان در خانواده پیگیری امور مطابق بندهای قبلی ضروری میباشد.

فصل سوم: پیگیری و نظارت در زندگی مستقل

پیگیری وضعیت فرزندان در تشکیل زندگی مستقل از وظایف تیم مراقبت است که عملکرد این تیم توسط کمیته شبه خانواده شهرستان و استان مورد نظارت و ارزیابی قرار می گیرد. این نظارت به روش ذیل اعمال می شود:

۱- پیگیری بعد از ترخیص توسط واحد منتقل کننده و کارشناسان شبه خانواده منطقه یا شهرستان. این پیگیری ها می بایست پس از استقلال و خودکفایی به صورت مداوم و حداقل شش ماه یکبار به صورت حضوری و دو بار به صورت غیرحضوری به مدت پنج سال ادامه خواهد یافت.

□ تبصره ۱: گزارش کتبی بازدیدها، اطلاعات دریافتی و پیگیری انجام شده مطابق ضوابط باید در پرونده اجتماعی فرزند ثبت و ضبط گردد.

□ تبصره ۲: مددکار پیگیری کننده موظف به ارائه گزارش و طرح مسائل و مشکلات کودک پس از ترخیص از واحد منتقل کننده در تیم مراقبت می باشد. تیم مذکور مکلف است هر سه ماه یک بار نتیجه اقدامات انجام یافته را به کمیته شبه خانواده شهرستان ارائه نماید.

□ تبصره ۳: مسئولیت هرگونه اختلال یا ضعف در ترخیص فرزندان به عهده کمیته شبه خانواده شهرستان و استان می‌باشد.

۲- فرزندان ترخیصی که در روند طبیعی زندگی خویش دچار مشکلات شده‌اند پس از بررسی کارشناسی به سایر حوزه‌های مرتبط سازمان معرفی خواهند شد.

بخش ششم - امور رفاهی

تأمین شرایط زندگی سالم و با کرامت کودکان منوط به ایجاد شرایط رفاهی مناسب برای آنان است. لذا ضروری است تا در مراحل مختلف مراقبت و پرورش و پس از انتقال کودکان به زندگی مستقل در جامعه حمایت‌های لازم جهت تأمین رفاه و سلامت آنان فراهم گردد. بر همین مبنا؛ مدیریت استان‌ها موظفند به هنگام پیش‌بینی و تخصیص منابع اعتباری این بخش را در اولویت برنامه‌های خویش قرار دهند و هر ساله در تنظیم موافقت‌نامه بودجه استانی نسبت به تأمین کلیه هزینه‌ها در سرفصل برنامه‌های خود اقدام نمایند.

امور رفاهی کودکان و نحوه هزینه‌کرد آنان در پنج قسمت مورد توجه است:

- هزینه‌های فرزندان در خانه‌های دولتی
- هزینه‌های فرزندان در خانه‌های غیردولتی
- هزینه‌های فرزندان نزد والدین یا سرپرستان موقت
- هزینه‌ها فرزندان در زندگی مستقل
- افزایش هزینه‌ها

فصل اول - هزینه‌های فرزندان در خانه‌های دولتی

پرداخت هزینه‌های ذیل برای کودکان در خانه‌های دولتی ضروری است. این هزینه‌ها شامل؛ پوشاک، پول توجیبی، ایاب و ذهاب، اوقات فراغت و مسافرت‌ها، آموزش، بهداشت و درمان، مناسبت‌های ویژه است.

(۱) پوشاک

تهیه پوشاک مناسب با توجه به نیازهای کودکان در سنین مختلف و در شرایط محیطی زندگی متفاوت جهت رشد سالم کودکان و حفظ حرمت اجتماعی آنان از ضروریات است. بدیهی است در تهیه پوشاک توجه به مشارکت و سلیقه کودکان می‌تواند موجبات رشد سالم و استقلال

آنان و پرورش مهارت‌های فردی را موجب گردد و کرامت انسانی آنان را نیز ارتقاء دهد. لذا می‌بایست در تأمین پوشاک کودکان به این نکته مهم توجه شود.

هزینه‌های تهیه پوشاک کودکان براساس ابلاغیه دستورالعمل جامع حمایت‌های مالی سازمان بهزیستی به شماره ۷۰۰/۸۷/۸۵۹۷۶ مورخ ۸۷/۱۰/۲۹ تا سقف مبالغ مندرج به شرح جدول ذیل می‌باشد.

جدول ۱- پرداخت هزینه پوشاک در هر شش ماه

ردیف	شرح	هزینه در سال ۸۸ (به ریال)
۱	از بدو تولد تا پنج سال	۴۵۰/۰۰۰
۲	از ۶ تا ۱۲ سال	۱/۴۵۰/۰۰۰
۳	از ۱۳ تا ۱۵ سال	۱/۸۰۰/۰۰۰
۴	از ۱۵ سال به بالا	۲/۲۰۰/۰۰۰

□ تبصره ۱: در بدو ورود به خانه موقت می‌بایست حداقل دو دست لباس کامل و لوازم شخصی تهیه و به کودک تحویل گردد.

□ تبصره ۲: تهیه و تأمین پوشاک کودک به گونه‌ای برنامه‌ریزی شود که البسه مورد نیاز آنان در تمامی سال بویژه در شروع سال نو (عید) و همچنین شروع سال تحصیلی (اول مهر ماه) به موقع در اختیار آنان قرار گیرد.

□ تبصره ۳: برای کودکان دختری که به سن تکلیف رسیده‌اند تهیه چادر نماز، چادر مشکی، مهر و تسبیح و سجاده در طول سال الزامی می‌باشد.

□ تبصره ۴: برای کودکان پسری که به سن تکلیف رسیده‌اند تهیه مهر، تسبیح، سجاده ضروری می‌باشد.

۲) پول توجیبی

پول توجیبی با هدف آموزش مدیریت پول و هزینه کردن آن به کودکان به عنوان یکی از ابزارهای مهم پرورش و تقویت جنبه های خلاق مدیریت اقتصادی به کلیه کودکان مقیم در خانه ها براساس ابلاغیه دستورالعمل جامع حمایت های مالی سازمان بهزیستی به شماره ۷۰۰/۸۷/۸۵۹۷۶ مورخ ۸۷/۱۰/۲۹ به شرح جدول ذیل قابل پرداخت است:

جدول ۲- پول توجیبی ماهیانه کودکان در خانه های کودکان و نوجوانان

سال	سال اول	سال دوم	سال سوم	سال چهارم	سال پنجم
سن	به ریال	به ریال	به ریال	به ریال	به ریال
بدو تولد تا شش سال	۵۰/۰۰۰	۶۰/۰۰۰	۸۰/۰۰۰	۱۰۰/۰۰۰	۱۲۰/۰۰۰
۷ تا ۱۱ سال (ابتدایی)	۱۲۰/۰۰۰	۱۳۰/۰۰۰	۱۵۰/۰۰۰	۱۵۰/۰۰۰	۱۵۰/۰۰۰
۱۲ تا ۱۴ سال (راهنمایی)	۱۸۰/۰۰۰	۲۰۰/۰۰۰	۲۲۰/۰۰۰	-	-
۱۵ تا ۱۸ سال (دبیرستان)	۲۴۰/۰۰۰	۲۷۰/۰۰۰	۲۹۰/۰۰۰	۳۰۰/۰۰۰	-
دانشگاه	۴۴۰/۰۰۰	۴۴۰/۰۰۰	۴۴۰/۰۰۰	۴۴۰/۰۰۰	-

- تبصره ۱: به کودکانی که تحصیل نمی نمایند، هزینه های فوق با کسر ۲۰٪ (طبق نظر کارشناس و مسئول خانه و تأیید رئیس بهزیستی شهرستان) پول توجیبی پرداخت می شود.
- تبصره ۲: به منظور تهیه اسباب بازی و سایر نیازهای کودکان شیرخوار می بایست هزینه های لازم پیش بینی گردد.

۳) ایاب و ذهاب

هزینه ایاب و ذهاب کودکان محصل و غیرمحصل به محل تحصیل و محل کار آموزی با توجه به بعد مسافت و عرف محل طبق جدول شماره ۵ موضوع جدول هزینه های مالی پرداخت می گردد.

۴) اوقات فراغت و مسافرت ها

برنامه ریزی جهت اوقات فراغت نظیر گردش های علمی، تفریحی، سینما، تئاتر و بازدید از مراکز دیدنی به عنوان بخش لاینفک زندگی سالم جهت پرورش و یادگیری مناسب کودکان باید متناسب با نیازهای فردی و گروهی صورت پذیرد.

□ تبصره: هزینه های مربوط به اردوهای محلی و کشوری، مسافرت های سیاحتی و زیارتی به سایر شهرستان ها نیز طبق جدول شماره ۵ موضوع هزینه های مالی قابل پرداخت می باشد.

۵) آموزش

هزینه های آموزشی و ثبت نام کودکان مطابق نیازهای فردی و با هدف تأمین فرصت های برابر و پرورش مناسب رشد و خلاقیت و توانایی های جسمانی و روانی آنان در همه مقاطع تحصیلی از جمله پیش دبستانی تا پایان دوره متوسطه، مدارس، آموزشگاه ها و مراکز آموزش فنی و حرفه ای و همچنین هزینه های مربوط به استفاده از معلم تقویتی، شرکت در کلاس های تقویتی و کنکور، تهیه وسایل و ابزار (نظیر کامپیوتر، دوربین و ...) و کتب آموزشی، شرکت در کلاس های زبان، صنایع دستی و هنری، ورزشی، موسیقی با ارائه مدارک مثبت طبق جدول شماره ۵ موضوع هزینه های مالی قابل پرداخت می باشد.

□ تبصره ۱: پرداخت شهریه دانشگاه در کلیه مقاطع تحصیلی (کارشناسی، کارشناسی ارشد و دکتری)، طبق جدول شماره ۵ موضوع هزینه های مالی قابل پرداخت می باشد. شهریه برای هر مقطع تحصیلی صرفاً یک دوره و براساس ضوابط و مقررات وزارت علوم و تحقیقات و فناوری (کاردانی حداکثر ۶ ترم، کارشناسی حداکثر ۹ ترم، کارشناسی ارشد حداکثر ۴ ترم به اضافه پایان نامه و دکتری چهار سال) پرداخت می شود.

□ تبصره ۲: اخذ مرخصی تحصیلی از دانشگاه بایستی با تأیید کمیته شبه خانواده استان با دلایل و ادله موجه و مثبت صورت پذیرد.

۶) بهداشت و درمان

هزینه‌های بهداشتی جهت تأمین رشد سلامت جسمی و روانی کودکان شامل بهداشت عمومی، فردی، درمانی - بیمارستانی و خدمات مشاوره‌ای است که مطابق جدول شماره ۵ پرداخت می‌گردد. این هزینه‌ها شامل هزینه‌های فرانشیز درمان، دارو، بیمارستان و مواردی است که سازمان خدمات درمانی تعهدی نسبت به تأمین آن ندارد.

□ تبصره ۱: کلیه کودکان تحت سرپرستی سازمان به استثناء کودکانی که تحت سرپرستی دائم (فرزندخوانده) هستند؛ مشمول بیمه خدمات درمانی خواهند بود و ادارات بهزیستی استان‌ها موظف به بیمه نمودن آنان می‌باشند.

□ تبصره ۲: به دلیل بالا بودن هزینه‌های درمانی در مراکز خصوصی بیمه مکمل درمانی جهت فرزندان پیش‌بینی گردد.

□ تبصره ۳: جراحی‌های ویژه و موارد اضطراری می‌بایست بدون فوت وقت به تشخیص کمیته شبه خانواده شهرستان و استان صورت پذیرد.

در پرداخت کلیه هزینه‌های درمانی رعایت نکات ذیل ضروری است:

الف- هزینه‌های درمانی و بیمارستانی کودکان با ارائه مدارک مثبت که به تایید پزشک معتمد سازمان برسد.

ب- تأمین پرداخت هزینه‌های درمانی می‌بایستی در اسرع وقت و به موقع صورت پذیرد تا آسیبی به روند درمان کودکان وارد نگردد.

۷) مناسبت‌های ویژه

۷-۱) هزینه خرید و اهداء جوایز در طول سال به کودکانی که از نظر دینی، اخلاقی، تحصیلی، هنری، ورزشی، انضباطی و غیره به موفقیت‌هایی نایل گردیده‌اند با نظر اعضای تیم مراقبت؛ طبق جدول شماره ۵ قابل پرداخت است.

۲-۷) به منظور آشنایی کودکان با اعیاد مذهبی و سنتی تا پایان یازده سالگی می‌توان کادویی به ارزش حداقل ۱۸۰/۰۰۰ ریال معادل هجده هزار تومان حداکثر دو بار تهیه و به آنان اهداء نمود.

۳-۷) عیدی کودکان مقیم خانه‌ها به شرح جدول ذیل قابل پرداخت است:

جدول ۳- عیدی (عید نوروز) کودکان مقیم خانه های کودکان و نوجوانان

سن کودکان	مبلغ به ریال
از ابتدای تولد تا شش سال	۲۵۰/۰۰۰
هفت تا دوازده سال	۳۵۰/۰۰۰
سیزده تا هجده سال	۴۵۰/۰۰۰

۸) هزینه های دایه رضاعی

به منظور تغذیه و رشد و پرورش سالم کودکان؛ هزینه‌های پرداختی به دایه رضاعی براساس برآورد کارشناسی در اشکال زیر قابل پرداخت است:

جدول ۴- هزینه های کمکی دایه رضاعی به ازاء هر کودک

ردیف	شرح	هزینه ماهیانه در سال ۸۷ (به ریال)
۱	شیر مادر (حق شیر)	تا سقف ۶۰۰/۰۰۰
۲	تغذیه مناسب مادر	تا سقف ۴۸۰/۰۰۰

فصل دوم - هزینه‌های فرزندان در خانه های غیردولتی

- یارانه به خانه های غیردولتی؛ به ازاء اقامت هر کودک در سال ۱۳۸۷ ماهیانه به ازاء هر کودک مبلغ ۱/۰۰۰/۰۰۰ ریال معادل صد هزار تومان می باشد.

- خانه های غیر دولتی مکلفند کلیه هزینه‌های کودکان شامل؛ پوشاک، پول توجیبی، ایاب و ذهاب، اوقات فراغت و مسافرت ها، آموزش، بهداشت و درمان، مناسبت‌های ویژه را مطابق مبالغی که برای فرزندان در خانه‌های دولتی در نظر گرفته شده است پرداخت نمایند.

- خانه های غیردولتی مکلفند جهت تأمین و رعایت حداقل هزینه های استاندارد ارائه شده در این دستورالعمل؛ از محل دریافت یارانه های پرداختی سازمان بهزیستی استان مربوطه و در صورت کسری آن از سایر منابع نظیر توان اقتصادی هیأت امناء، جلب مشارکتهای مردمی با رعایت شأن و کرامت انسانی کودکان و ... هزینه های مربوطه اقدام نمایند.

- چنانچه خانه های غیردولتی که براساس سیاست های دفتر امور شبه خانواده فعالیت می نمایند؛ در طول سال زمینه بازگشت نزد والدین یا انتقال به خانواده جایگزین را به صورت موفق برای کودکان فراهم نمایند به عنوان تشویق از تسهیلات ویژه ای به شرح ذیل برخوردار میگردند:

الف- پرداخت یارانه کودکان انتقال داده شده تا پایان سال مالی.

ب- پرداخت کمک های بلاعوض (وام) به خانه غیر دولتی براساس شاخص ترخیص موفق

□ تبصره: پرداخت هزینه در قبال پذیرش کودکان جدید طبق ظرفیت اسمی مندرج در موافقت اصولی خانه های فوق الذکر به ازاء ترخیص کودکان به درون خانواده بلامانع است.

فصل سوم - هزینه های فرزندان نزد والدین یا سرپرستان موقت

پرداخت امداد ماهیانه و سایر کمک ها به کودکان نزد والدین یا کودکانی که به صورت موقت تحت سرپرستی افراد واجد شرایط (اعم از بستگان و غیربستگان) قرار گرفته اند؛ با هدف حمایت از استمرار زندگی کودکان در خانواده و جلوگیری از ورود غیرضروری آنان به خانه های کودکان و نوجوانان؛ منوط به تشخیص مددکار پیگیری کننده و تأیید کمیته شبه خانواده شهرستان و استان است.

پرداخت های ذیل به کودکان نزد والدین یا سرپرستان موقت قابل پرداخت است:

(1) امداد ماهیانه

امداد ماهیانه به ازاء هر کودک حداکثر تا سقف -/۰۰۰/۰۰۰/۱ معادل یک صد هزار تومان با پیشنهاد مددکار پیگیری کننده و تأیید کمیته شبه خانواده شهرستان و استان قابل پرداخت می باشد.

۲) شهریه دانشجویی

پرداخت شهریه دانشگاه در کلیه مقاطع تحصیلی (کارشناسی، کارشناسی ارشد و دکتری)، طبق جدول شماره ۵ موضوع هزینه‌های مالی قابل پرداخت می باشد.

□ تبصره: شهریه برای هر مقطع تحصیلی صرفاً یک دوره و براساس ضوابط و مقررات وزارت علوم و تحقیقات و فناوری (کاردانی حداکثر ۶ ترم، کارشناسی حداکثر ۹ ترم، کارشناسی ارشد حداکثر ۴ ترم به اضافه پایان نامه و دکتری چهار سال) پرداخت می شود.

۳) آموزش

هزینه‌های مربوط به گذراندن دوره‌های آموزش حرفه‌ای حداکثر تا پایان دوره در دو رشته متفاوت طبق جدول شماره ۵ موضوع هزینه‌های مالی قابل پرداخت می باشد. مشروط به اینکه دوره‌های مذکور در مراکز سازمان آموزش فنی و حرفه ای وزارت کار و امور اجتماعی طی شده باشند.

۴) هزینه کاریابی

پرداخت هزینه دوره کاریابی برای فرزندان پسر بعد از تعیین وضعیت نظام وظیفه (پایان خدمت یا معافیت دائم از خدمت) حداکثر به مدت شش ماه طبق برنامه ای که به پیشنهاد کارشناس و تایید کمیته شبه خانواده رسیده باشد حداکثر ماهیانه تا مبلغ ۱/۲۰۰/۰۰۰ ریال معادل صد و بیست هزار تومان می باشد.

□ تبصره: سایر کمکهای موردی براساس جدول شماره ۵ پرداخت می شود.

فصل چهارم - هزینه فرزندان در زندگی مستقل

به منظور رفع تنگناهای ضروری زندگی کودکان و ادامه روند زندگی اجتماعی فرزندان ترخیصی؛ هزینه های ذیل قابل پرداخت است:

۱) مسکن

۱-۱) به منظور تهیه و تأمین مسکن (خرید، ساخت، تکمیل، اجاره، رهن و ...) برای یکبار تا مبلغ ۲۲/۰۰۰/۰۰۰ ریال معادل دو میلیون و دویست هزار تومان به فرزندان که به سن ۱۸ سال تمام رسیده و از خانه های کودکان و نوجوانان ترخیص شده و تشکیل زندگی مستقل داده اند و نیز برای کودکانی که با انجام فعالیت های مددکاری زمینه انتقال آنان نزد والدین فراهم می گردد می توان پرداخت نمود.

□ تبصره ۱: با پیشنهاد مددکار پیگیری کننده و تأیید کمیته شبه خانواده شهرستان و استان؛ به منظور ترمیم افزایش هزینه ها در طول پنج سال حداکثر دو بار ودیعه مسکن قابل پرداخت است.

□ تبصره ۲: در صورت نیاز و پیشنهاد مددکار پیگیری کننده و تأیید کمیته شبه خانواده شهرستان و استان برای کودکانی که به صورت موقت تحت سرپرستی قرار گرفته اند می توان هزینه های مسکن را از محل کمک های موردی پرداخت نمود.

□ تبصره ۳: چنانچه در زمینه تهیه مسکن نیاز به تأمین ودیعه مسکن باشد می بایست مبلغ مربوطه با نظارت مددکار در وجه مالک پرداخت گردد لیکن با رعایت حفظ شأن فرزندان سازمان در مراحل اولیه استقلال مادی در سطح جامعه؛ می بایست قرارداد با نظارت سازمان بهزیستی منعقد گردد.

۱-۲) افتتاح حساب پس انداز در بانک مسکن و واریز ماهیانه مبلغ ۴۰/۰۰۰ ریال معادل چهارده هزار تومان به حساب مذکور برای کودکان مقیم خانه ها که شش سال تمام دارند تا پایان هجده سالگی به منظور سرمایه گذاری و کمک به تأمین مسکن آنان.

۲) لوازم ضروری زندگی

جهت تهیه لوازم ضروری زندگی برای فرزندان ترخیصی مبلغ -/۰۰۰/۰۰۰ ریال معادل یک میلیون پانصد هزار تومان فقط برای یک بار می توان پرداخت نمود.

۳) اشتغال

به منظور اشتغال پایدار فرزندان علاوه بر کمک‌های دریافتی جهت ترخیص، هزینه‌های ذیل قابل پرداخت است:

۳-۱) پرداخت حداکثر تا مبلغ ۳۶/۰۰۰/۰۰۰ ریال معادل سه میلیون و ششصد هزار تومان به عنوان سرمایه کار.

□ تبصره: به منظور بازتوانی جهت اشتغال فرزندان از محل اعتبار مربوط به وام‌های اشتغال زایی و خود اشتغالی سازمان می‌توان استفاده نمود.

۳-۲) هزینه‌های مربوط به گذراندن دوره‌های آموزش حرفه‌ای حداکثر تا پایان دوره در دو رشته متفاوت طبق جدول شماره ۵ موضوع هزینه‌های مالی قابل پرداخت می‌باشد. مشروط به اینکه دوره‌های مذکور در مراکز سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای وزارت کار و امور اجتماعی طی شده باشند.

۳-۳) پرداخت هزینه دوره کاریابی برای فرزندان بعد از وضعیت نظام وظیفه (پایان خدمت یا معافیت دائم از خدمت) حداکثر به مدت شش ماه طبق برنامه‌ای که به پیشنهاد کارشناس و تایید کمیته شبه خانواده رسیده باشد ماهیانه مبلغ ۱/۲۰۰/۰۰۰ ریال معادل صد و بیست هزار تومان.

□ تبصره: در صورت نیاز فرزندان که تحت سرپرستی موقت قرار گرفته‌اند (با حکم امین موقت) نیز می‌توان مبلغ فوق را پرداخت نمود.

۴) ازدواج

به منظور آغاز زندگی مشترک فرزندان هزینه‌های ذیل صرفاً یک بار قابل پرداخت است:

۴-۱) پرداخت حداکثر تا ۳۰/۰۰۰/۰۰۰ ریال معادل سه میلیون تومان مطابق جدول شماره ۵ برای کلیه دختران مقیم خانه‌ها و امداد بگیر که ازدواج نمایند بابت هزینه‌های خرید حلقه، ساعت و کت و شلوار داماد، کادوهای مراسم عقد و عروسی.

□ تبصره: تهیه و تحویل یک سکه تمام بهار آزادی به عنوان هدیه به داماد مازاد بر موارد فوق.

۲-۴) پرداخت حداکثر مبلغ ۳۶/۰۰۰/۰۰۰ ریال معادل سه میلیون و ششصد هزار تومان مطابق جدول شماره ۵ برای کلیه دختران مقیم خانه ها و امداد بگیر بابت تهیه جهیزیه

۳-۴) پرداخت حداکثر تا ۱۷/۰۰۰/۰۰۰ ریال معادل یک میلیون و هفتصد هزار تومان مطابق جدول شماره ۵ برای کلیه پسران مقیم خانه ها و امداد بگیر که ازدواج نمایند بابت هزینه های عقد و عروسی در قبال تشخیص مددکار پیگیری کننده و تأیید کمیته شبه خانواده شهرستان و استان و ارائه تصویر سند ازدواج.

□ تبصره: تهیه و تحویل یک سکه تمام بهار آزادی به عنوان هدیه به عروس، علاوه بر مبلغ فوق. ۴-۴) در مناطقی که بر اساس عرف محل و آداب و رسوم جامعه محلی تأمین هزینه های تهیه جهیزیه بر عهده پسران می باشد؛ پرداخت حداکثر مبلغ ۳۶/۰۰۰/۰۰۰ ریال معادل سه میلیون و ششصد هزار تومان مطابق جدول شماره ۵ برای کلیه پسران مقیم خانه ها و امداد بگیر بابت تهیه جهیزیه.

□ تبصره ۱: هزینه های فوق می بایست طبق گزارش تشخیص مددکار پیگیری کننده و تأیید کمیته شبه خانواده شهرستان و استان، قبل از انجام تشریفات و مراسم ازدواج و بمنظور تدارک اولیه به کارشناس مسئول خانه یا کارشناس ذربیط پرداخت شود.

□ تبصره ۲: گزارشات مربوطه و تصویر سند ازدواج جهت انجام هزینه های قطعی می بایست پس از انجام مراسم به اداره امور مالی ارائه شود.

۵) تهیه سیسمونی

جهت تهیه سیسمونی برای اولین نوزاد، کلیه دختران مقیم خانه ها و امداد بگیر (صرفاً یک بار) مبلغ ۴/۵۰۰/۰۰۰ ریال معادل چهارصد و پنجاه هزار تومان و در صورت دو قلو بودن تا مبلغ ۷/۰۰۰/۰۰۰ ریال معادل هفت صد هزار تومان می توان پرداخت نمود.

۶) شهریه دانشجویی

پرداخت شهریه دانشگاه در کلیه مقاطع تحصیلی (کارشناسی، کارشناسی ارشد و دکتری) تبصره: شهریه برای هر مقطع تحصیلی صرفاً یک دوره و براساس ضوابط و مقررات وزارت علوم و تحقیقات و فناوری (کاردانی حداکثر ۶ ترم، کارشناسی حداکثر ۹ ترم، کارشناسی ارشد حداکثر ۴ ترم به اضافه پایان نامه و دکتری چهار سال) پرداخت می شود.

۷) سایر هزینه ها

۱-۷) با پیشنهاد مددکار پیگیری کننده و تأیید کمیته شبه خانواده شهرستان و استان؛ کمک موردی در موارد ضروری و پیش بینی نشده حداکثر تا دو بار در طی پنج سال برای رفع مشکلات فرزندان امداد بگیر قابل پرداخت است.

۲-۷) در صورت فوت فرزندان (اعم از ترخیص شده یا مقیم خانه های کودکان و نوجوانان که فاقد اقوام و تمکن مالی باشند) کلیه هزینه های کفن و دفن و برگزاری مراسم مربوطه در حد متعارف به پیشنهاد مددکار پیگیری کننده و تأیید کمیته شبه خانواده شهرستان و استان طبق جدول شماره ۵ موضوع هزینه های مالی پرداخت می گردد.

۳-۷) به فرزندان ترخیصی، دارای زندگی مستقل و امداد بگیر معادل یک ماه امداد ماهیانه به عنوان عیدی در اسفند پرداخت می گردد.

۴-۷) کلیه هزینه های مترتب بر نیازهای کودکان معلول ساکن در خانه ها موضوع طرح شامل سازی بر اساس تفاهم نامه فیما بین معاونت اجتماعی و توانبخشی از محل هزینه های مندرج در این دستورالعمل پرداخت می شود و کلیه هزینه های مربوط به امور توانبخشی، تأمین وسایل کمک توانبخشی و توان پزشکی و مناسب سازی محیط و فضای فیزیکی معلولین می بایست از محل اعتبارات توانبخشی تأمین گردد.

□ تبصره: به منظور تشویق خانه‌های غیردولتی که در اجرای طرح شامل سازی فرزندان معلول به صورت مؤثر فعالیت می‌کنند از منابع اعتبارات جاری استان مبلغی بعنوان افزایش سرانه نگهداری فرزندان معلول قابل پرداخت می‌باشد.

فصل پنجم - افزایش هزینه ها

۱- به منظور هماهنگی هزینه‌های منظور شده با رشد تورم، از تاریخ اجرای این دستورالعمل، هر سال مبلغ بیست تا بیست و پنج درصد (۲۰٪ تا ۲۵٪) هزینه‌ها قابل افزایش است.

۲- در موارد خاص و پیش‌بینی نشده در این دستورالعمل؛ با ارائه گزارش توسط مددکار پیگیری کننده و تأیید کمیته شبه خانواده شهرستان و استان موضوع به دفتر امور شبه خانواده ارجاع تا مجوز لازم در این زمینه اخذ شود. هزینه‌های فوق الاشاره مطابق جدول شماره ۵ قابل پرداخت است.

جدول ۵- نحوه هزینه های مالی و حدود اختیارات در پرداخت‌ها

ردیف	مبلغ به ریال	مراحل اجرای کار
۱	تا سقف مبلغ ۱/۰۰۰/۰۰۰	با تأیید مدیر خانه
۲	از ۱/۰۰۰/۰۰۰ تا ۷/۰۰۰/۰۰۰	اجرای مراحل ردیف ۱ به اضافه تأیید رئیس بهزیستی شهرستان
۳	از ۷/۰۰۰/۰۰۰ تا ۱۵/۰۰۰/۰۰۰	اجرای مراحل ردیف ۱ و ۲ به اضافه تأیید معاون امور اجتماعی استان
۴	از ۱۵/۰۰۰/۰۰۰ تا ۴۰/۰۰۰/۰۰۰	اجرای مراحل ردیف ۱ و ۲ و ۳ به اضافه تأیید مدیر کل بهزیستی استان
۵	از ۴۰/۰۰۰/۰۰۰ به بالا	اجرای مراحل ردیف ۱ و ۲ و ۳ و ۴ به اضافه تهیه گزارش و ارسال عملکرد (خلاصه پرونده) به دفتر امور شبه خانواده جهت اعلام نظر

بخش هفتم - تنظیم اسناد مالی

به منظور وحدت رویه در تنظیم اسناد مالی مربوط به هزینه های بخش ششم (امور رفاهی) و تسهیل در گردش امور مالی آنان اسناد هزینه های منظور شده به شرح ذیل تنظیم و بعد از پرداخت به هزینه قطعی منظور می گردد:

فصل اول - تنظیم اسناد هزینه ای در خانه های دولتی

الف) هزینه های پوشاک، پول توجیبی، مراسم مذهبی و اعیاد، عیدی، ایاب و ذهاب و موارد بهداشتی طبق دو برگ لیست اسامی کودکان به تفکیک سن یا پایه تحصیلی و مبالغ پرداختی و امضاء دریافت کننده با تایید کارشناس و مسئول خانه و دستور پرداخت مسئول مربوطه.

□ تبصره: به منظور انجام هزینه های این بند در مورد کودکان کمتر از ۱۲ سال وجوه مربوطه به کارشناس و مسئول خانه پرداخت می شود.

ب) سایر هزینه ها مانند اوقات فراغت، آموزش، درمان و معالجه، تشویق و پسر انداز کودکان براساس گزارش ارسالی از خانه کودکان و نوجوانان پس از تایید کارشناس شبه خانواده ستادی و دستور پرداخت مسئول مربوطه.

□ تبصره: هزینه های مربوط به مسافرت خارج از شهرستان و اردوی کودکان با تایید رئیس بهزیستی شهرستان، معاون امور اجتماعی و مدیر کل استان.

فصل دوم - تنظیم اسناد هزینه ای در خانه های غیردولتی

الف) یارانه براساس قرارداد تنظیمی فیما بین بهزیستی و مدیر عامل خانه پرداخت می شود که می بایست توسط کارشناس شبه خانواده تأیید و به امضاء معاون امور اجتماعی و مدیر کل استان برسد.

ب) هزینه های درمانی مورد نظر در این دستورالعمل با تنظیم گزارش کارشناس شبه خانواده و دستور پرداخت مسئول مربوطه مطابق جدول هزینه ها.

فصل سوم - تنظیم اسناد هزینه ای در خانواده

الف) امداد ماهیانه به کودکان، طبق لیست های ارسالی از ادارات بهداشتی شهرستان براساس قراردادهای تنظیم شده فیما بین سرپرست کودک و بهداشتی پس از تأیید کارشناس شبه خانواده و دستور مسئول مربوطه پرداخت می شود.

ب) سایر هزینه های بخش ششم نظیر: هزینه های تحصیلی، آموزشی، حرفه آموزی، درمان، تهیه وسایل ضروری زندگی، کاریابی، ازدواج، تهیه سیسمونی، کادوها، مسکن، فوت، هزینه های پیش بینی نشده بر اساس گزارشهای ارسالی از بهداشتی شهرستان به کارشناس شبه خانواده و تأیید معاون امور اجتماعی استان، مطابق جدول شماره ۴ (بخش ششم) قابل پرداخت میباشد.

بخش هشتم - ضمیمه

پیوست شماره (1)

نمونه تعهد نامه (سرپرستی دائم)

در تاریخ حاضر گردید آقای فرزند به شماره شناسنامه صادره از متولد سال شمسی، شغل و خانم فرزند به شماره شناسنامه صادره از متولد سال شمسی، شغل ساکن:

پس از حضور، اقرار و اعتراف نمودند که به موجب دادنامه شماره مورخ و پرونده کلاسه مورخ شعبه دادگاه عمومی (حقوقی) تهران، بهزیستی موافقت خود را با تحویل کودک تحت سرپرستی سازمان بهزیستی با نام مستعار از خانه کودکان و نوجوانان (مرکز شبانه روزی) به آنان اعلام نموده لذا به موجب این سند رسمی متعهد و ملتزم گردیدند که:

الف- در حفاظت و حضانت طفل، تحصیل، تغذیه، پوشاک، بهداشت و پرورش و مراقبت وی نهایت دقت پدرانه و مادرانه را داشته باشیم.

ب- یک ثلث از دارایی های خود اعم از منقول و غیرمنقول را به کودک فوق الذکر انتقال قطعی نمائیم.

ج- چنانچه طفل مذکور را مجدداً به شیرخوارگاه برگردانیم مبلغی مطابق با نظر دادگاه و سازمان بهزیستی به عنوان وجه التزام و به نفع طفل بدون هیچ عذری نقداً پرداخت نمائیم.

د- متعهد می گردیم که پس از پایان دوره آزمایشی شش ماهه و اخذ شناسنامه کودک، تصویر شناسنامه کودک و خود را تحویل دفتر اسناد رسمی و سازمان بهزیستی نمائیم.

ه- دفترچه حساب پس انداز غیرقابل برداشت مطابق نظر سازمان بهزیستی در یکی از بانکهای کشور به نفع کودک افتتاح نموده و تا زمانی که به سن هجده سالگی برسد ماهیانه مبلغی مطابق نظر سازمان بهزیستی به حساب وی واریز نمائیم.

و- متعهد می شویم نماینده سازمان بهزیستی را به عنوان نماینده تام الاختیار خود جهت نظارت کارشناسی بر وضعیت سرپرستی، انجام تعهدات مالی فوق و سایر امور قرار دهیم و حق هر گونه اعتراض را به مقامات صالحه (نسبت به مفاد تعهد نامه) از خود سلب و ساقط نمائیم.

محل امضاء زوجه

محل امضا زوج

پیوست شماره (۲)

نمونه تعهد نامه (سرپرستی موقت)

در تاریخ حاضر گردید آقای فرزند به شماره شناسنامه
..... صادره از متولد سال شمسی، شغل و خانم
..... فرزند به شماره شناسنامه صادره از متولد سال
..... شمسی، شغل ساکن:

پس از حضور، اقرار و اعتراف نمودند که به موجب دادنامه شماره مورخ و
پرونده کلاسه مورخ شعبه دادگاه عمومی (حقوقی) تهران،
بهبیستی موافقت خود را با تحویل کودک تحت سرپرستی سازمان بهزیستی با نام مستعار
از خانه کودکان و نوجوانان (مرکز شبانه روزی) به آنان اعلام نموده لذا به موجب این سند رسمی متعهد و
ملتزم گردیدند که :

الف- در حفاظت و حضانت طفل، تحصیل، تغذیه، پوشاک، بهداشت و پرورش و مراقبت وی
نهایت دقت را داشته باشیم.

ب- متعهد می شوم نماینده سازمان بهزیستی را به عنوان نماینده تام الاختیار خود جهت
نظارت کارشناسی بر وضعیت سرپرستی قرار می دهیم و حق هر گونه اعتراض را به مقامات
صالحه (نسبت به مفاد تعهد نامه) از خود سلب و ساقط می نمائیم.

امضاء متعهد یا متعهدین

بیوست شماره (۳)

فرم درخواست صدور کارت مدیریت خانه کودکان و نوجوانان غیردولتی

مدیر کل محترم بهزیستی استان

احتراماً، بدینوسیله اعلام می گردد موسسه/انجمن خیریه و غیرانتفاعی

..... با مشخصات ذیل:

نام موسسه / انجمن شماره ثبت تاریخ ثبت

تاریخ تاسیس نام و نام خانوادگی مدیر عامل: آدرس و

تلفن تماس شعبه اصلی موسسه / انجمن خیریه تقاضای

صدور کارت مدیریت برای خانه کودکان و نوجوانان در بخش / شهر از شهرستان

..... را دارد.

لذا بدینوسیله خانم/ آقای با مشخصات ذیل جهت صدور کارت مدیریت

معرفی می شوند:

خانم/ آقای نام پدر دارنده شناسنامه شماره

..... صادره از آدرس محل کار تلفن تماس

محل امضاء مدیر عامل

منابع

- ۱- قانون مدنی.
- ۲- قانون حمایت از کودکان بدون سرپرست ۱۳۵۳.
- ۳- قانون تأمین زنان و کودکان بی سرپرست مصوب ۱۳۷۱.
- ۴- آئین نامه اجرایی قانون تأمین زنان و کودکان بی سرپرست مصوب ۱۳۷۴.
- ۵- آئین نامه اجرایی فرزندخواندگی (موضوع بخشنامه شماره ۸۲۲/۱/۲/۱۵۲۰ مورخ ۱۳۸۵/۹/۸).
- ۶- بخشنامه شماره ۷۰۰/۸۷/۴۵۹۴۴ مورخ ۱۳۸۷/۶/۳۰ ریاست سازمان موضوع ابلاغ:
 - الف - آئین نامه موضوع ماده ۲۶ قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت مصوب ۸۰/۱۱/۲۷ مجلس شورای اسلامی (مصوب جلسه مورخ ۸۷/۲/۳۰ شورای معاونین سازمان)
 - ب: دستورالعمل اجرایی موضوع بندهای ۱ تا ۱۲ ماده ۲۶ قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (مصوب جلسه مورخ ۱۳۸۷/۳/۶ شورای معاونین سازمان)
 - ج: دستورالعمل اجرایی تاسیس، انحلال و اداره موسسات غیردولتی و خیریه موضوع بند ۱۳ ماده ۲۶ قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (مصوب جلسه مورخ ۱۳۸۷/۳/۱۳ شورای معاونین سازمان)
 - د: دستورالعمل نظارت بر موسسات و مراکز غیردولتی ماده ۲۶ قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (مصوب جلسه مورخ ۱۳۸۷/۳/۲۰ شورای معاونین سازمان)
 - ه: دستورالعمل اجرایی ماده ۲۸ قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (مصوب جلسه مورخ ۱۳۸۷/۳/۱۳ شورای معاونین سازمان)
- ۷- مجموعه ضوابط و مقررات مددکاری اجتماعی در مراقبت شبانه روزی از کودکان تحت سرپرستی سازمان (موضوع بخشنامه شماره ۸۲۰/۱۲۵۸۴ مورخ ۱۳۸۴/۹/۱۹).

- ۸- ضوابط امور روانشناسی در خانه کودکان و نوجوانان (موضوع بخشنامه شماره ۸۲۲/۱/۲/۱۴۹۹ مورخ ۱۳۸۵/۹/۴).
- ۹- ضوابط انتخاب و بکارگیری نیروی انسانی بخش شبه خانواده (موضوع بخشنامه شماره ۹۰۰/۸۶/۵۰۵۰۸ مورخ ۱۳۸۶/۱۲/۲).
- ۱۰- طرح سرپرست داوطلب (موضوع بخشنامه شماره ۸۲۲/۱/۱۰۱۶۵ مورخ ۱۳۷۹/۱۲/۸).
- ۱۱- طرح خانه های تربیتی.
- ۱۲- تفاهم نامه شماره ۸۲۲/۱/۸۹۰۱ مورخ ۱۳۷۹/۱۰/۲۶ معاونت امور اجتماعی و توانبخشی (موضوع شامل سازی فرزندان معلول).
- ۱۳- ضوابط اجرایی طرح شامل سازی کودکان بی سرپرست معلول (موضوع بخشنامه شماره ۸۲۰/۱/۴۲۴۶ مورخ ۱۳۸۵/۱۲/۱).